

1867²

SEBASTIANUS VUESTERUS
Johann Baptist

החכמה

של החכם רבי ש

שמועז

LOGICA

SAPIENTIS RABBI SIME

onis, per Sebastianum Vuesterum

Latine iuxta Hebraismum uer-

sa: quæ Hebræorum cōmenta

ria legere uolentibus, non

tam utilis est quàm

necessaria.

BASILEAE APVD IO. FROB.

ANNO M. D. XXVII.

SEBASTIANVS VVESTERVS

Ioanni Campensi, sacrae Hebraeae lin/
guae eximio apud Louaniū pro/
fessori, S. D.

Etulit mihi, ornatissime uir, com/
munis noster amicus Carolus
Harst, quomodo superiori an/
no Basileam ueniens, me sollici/
te quaesieris & ubi praesentē uidere & allo/
qui nō cōtigisset, nō parum dolueris, quip/
pe qui tum Heidelbergae pistrino meo re/
clusus agebam, lucubratiōni Chal. dictio/
narij totus addiētus, quod paulo ante me
orbi daturū promiseram. Scis enim quā
pauci hodie in nostra sint Germania, qui li/
bris uelint iuare Hebraicum studium: re/
tracti fortassis & deterriti quorundā syco/
phantarū conuiciatrice lingua. Ego tamen
נלעג בלשוו & plane rerum peritiā pa/
rum doctus, ut audaculus saepius in publi/
cum prorūpo: cum interim tu, Pellicanus,
Aurogallus, Iacobus Ionas, & multi aliij
Hebraicae linguae p̄fessores, apud uestros
delitescatis, qui hanc prouinciam longe fe/
licius & gloriosius subire ualeretis. Quan/
quam, ut uerum fatear, sensati homines ha/
ctenus meam boni consuluerint temerita/
tem,

EPISTOLA VVESTERI.

tem, quod ego sciam, imò gratias pleriq; agunt, quod pro mea uirili Hebraicum conor iuuare studiū: facile cōdonantes si etiā quādoq; uiderint me nō assequi qd' uolo, plurimum scilicet ab illis dissentientes, qui mox ut errorē aliquē deprehenderint, magnas excitāt tragœdias, cœlū terris miscēt, autorem & interpretem conuicioſis impetunt uerbis, & ut semel dicam, ubi candidi esse debuerant interpretes, malunt esse sy-cophantæ. Quos tamē benigne fero, dum modo gratis proſim. Cæterum post elucubratum Chal. dictionarium, in manus recepi Canticū Eliæ cum annexis capitulis, quæ toties in libro electo ab eodē citantur. Deinde insumpsi quoq; aliquam temporis partē in kalendario Hebraico: quo omnino opus habemus pro commētarijs Rabbinorū intelligendis, & quod ego nō commutarem quantumuis præciolo *καμνλίου*. Hinc enim licebit annorum Hebraicorum supputare initia, inuenire mensium neomenias, embolismos, luminarium motus, & alia id genus multa. Iuuat subinde aliquid in medium afferre, quo huius sacræ linguæ promoueamus studium: &

nullum studiosis adolescentibus relinqua-
 mus excusationis locū, quo minus sese to-
 tos accomodent linguis. Misit & ob eam
 causam iam pridem Symon ille Grynaus,
 homo nō tam multarū linguarū peritia q̄
 ipso rerū usu suspiciēdus, exemplar quod-
 dam Logicum, quod ex Pannonia inferio-
 ri secū Budorim attulit, arbitratus illud He-
 braeae linguae candidatis plurimum profu-
 turum, si per me in Latinā uersum lingua,
 euulgaretur. Cuius uiri iudicium quanq̄
 semper magnifecerim, hic tamen maximū
 feci, ubi destinatus liber aliquem sui gustū
 praeiuit. Nam mox aduerti, quā minū-
 mo negotio studiosus sese doctis commit-
 teret commētarijs si Logicam hanc prius
 attigisset. Alioquin quis mihi ostenderet,
 וְאֵלֶּיךָ Hebreis esse propositionē אֵלֶּיךָ
 subiectum, אֵלֶּיךָ praedicatum, &c? Certe
 nullus Iudaeus: qui per Germaniam ferē nī
 hil callent artiū. Quid igit mirū si ego aut
 aliquis alius quandoq̄ caecutiāt in Hebrais-
 mo, quando adhuc multarum artium uo-
 cabula nobis sint ignota? Consului ego Iu-
 daeum quendam non uulgariter doctum,
 pro difficultatibus quibuldā in hoc libello
 mihi

EPISTOLA

mihi extricādis, at minus q̄ ego in ipso intelligere potuit. Sunt enim nostrates Iudaei plerunq; artium ignari. Idcirco si mea uersio nō ubiq; hebraismo examussim responderet, saltē hoc nomine petulans lingua sese coherceat: quod eis Logicā Hebraice exhibuerimus, quam alioquin fuissent desideraturi. Explicet & interpretetur eam pro se quisq; suis auditoribus ut libet: ego quod qd' potui praestiti. Reperi proinde aliquot difficultates, p̄sertim in octauo capite, & principio 13. capituli, atq; in fine ultimi capituli, ubi alios malletm audire quā propriū incōsulte effutire interpretamentum. Tibi itaq; doctissime Ioannes, qui prior meam coepisti ambire amicitiam, quanquam talis & tantus non sim, qui in talium uirorū admittar ברית האהבה hunc qualis qualis est, nostri laboris dicamus foetum, non dubito, quin amicitie inter nos cōtractae arcuissimum uinculum, atq; adeo
 μνήμ. δ. σ. ω. ρ. sit futurum. Vale

Basilæ Cal. Nouemb.

Anno 1526.

אמר

רפינו משה בן
 כבוד רבי מי
 מיימון אל ש
 שאל שר אהר

מבעלי התורות ומאנשי הצחות וה
 והמליצה בלשון הערב לאיש המעיין ב
 במלאכה החציון ויבאר לו הסבמת אג
 אנשי המלאכה לפי מה שהסבימו ע
 עליו ושוכוין בה לשון קצר מן המלות
 ולא ירבה לבסול העניינים כרי שלא י
 יאריכו הרברים כי אין פונתו לגדל כב
 בכורו ללמוד המלאכה הזאת למח שס
 שספר לו מופת כי החקרמות המונחות
 למי שירצה ללמוד המלאכה ה
 הזאת רבות אבל הייתה בו
 בונתו יריעת הסבמתם
 ברב השאלתם לא
 לזולתו :

P R A E F A T I O .

Icit Rabi noster Mosche, fili-
us honorādi Rabi Maimon
bonæ memoriæ. Rogauit qui-
dam cantor, unus scilicet de
magistris legum & uiris elo-

quentiæ disertitudinisq; lingua suauit* uirū
Logicæ artis peritū: qui sibi explicauit con-
cordiam uirorū huius artis iuxta id quod
conuenit inter eos de ipsa: nēpe quod stu-
duerunt in ea esse breues in uerbis, & nihil
multiplicare seu duplicare: quo scilicet uer-
ba ipsa minime in longum ociose protra-
herent. Nō enim intendit magnificare glo-
riam suam ad discēdum artem istam, ut in-
de aliquid narrationis sibi cōciliaret, quod
introductiones magnas præscripsisset ei qui
cuperet discere artem istam, quin po-
tius mens sua fuit ostendere con-
uenientiam seu concordiam
eorum, propter instantem
istorum petitionem
& non aliter.

* Vel in lin-
gua Arabi-
ca aut in lin-
gua mixtio-
nis, ia est, gē-
tū quæ non
sunt Iudei.

שער א

השם אשר יקראחו ב
 מרקוק הערב התהלה
 הוא אשר קראחו בעל מלאכת החגיון
 הנושא ואשר יקראחו מרקוק הערב ס
 ספור התהלה הוא אשר יקראחו בעל
 מלאכת החגיון הנשוא : בין שתחית
 הספור שם או פעל או מלה או כלל כל
 זה יקרא נשוא ואין הפרש בין שיהיה
 הספור חיוב או שלילה : דמיון זה א
 אמרנו ראובן עומר נאמר ראובן נושא ו
 ועומר נשוא : וכן ראובן בלתי עומר
 נאמר אנהנו בזה ראובן נושא בלתי ע
 עומר נשוא : וכן באשר אמרנו ראובן
 עמר או יעמוד נאמר אנהנו ראובן נושא
 עמר או יעמוד נשוא : וכן באשר נאמר
 ראובן בבית ראובן נושא בבית נשוא :
 וכן באשר בא הספור בכלל או בפועל או
 מה שתחבר בו כל זה נקראחו נשוא :
 וכלל הרבוי המורכב הספור והמסופר
 ממינו הוא חיוב או שלילה רל הנושא ו
 והנשוא

Omen, quod congruus Grammaticus uocat principiū, uocatur à perito artis Logicæ, sustinens, hoc est, subiectū: & quod

Subiectum.

Prædicatū.

eloquēs grāmaticus uocat narrationē principij, magister artis Logicæ appellat sustentatum, hoc est, prædicatū. Nec refert an illa narratio sit nomē uel uerbū uel alia dictio, aut complexū aliquod: omne inquam talē uocat prædicatū. Sed nec hoc refert, utrū illa narratio sit affirmatiua uel negatiua. Exemplum huius: Dicimus: Ruben stat: ubi Ruben uocat subiectū, & stat prædicatū. Sic quoq; Ruben nō stat: dicimus hic Ruben esse subiectū, & nō stat prædicatū. Sic quādo dicim⁹, Ruben stetit uel stabit, dicimus Ruben esse subiectū, & stetit uel stabit prædicatū. At quādo dicimus, Ruben est in domo, Ruben est subiectū: in domo prædicatum. Et item quādo uenit narratio cū cōplexo uel cum uerbo uel cum aliquo alio quod cum ipso cōponitur, totū istud uocabit prædicatū. In summa, locutio composita: est narratio ipsa & id de quo aliqd narrať affirmatiue uel nega. id est subiectū

חגיון הד' שמעון

וְהַנְּשׂוּא יַחַד יִקְרָא זֶה מִשְׁפֵּט וַיִּקְרָא גַב
מֵאֵמֶר הַפּוֹסֵק וְהַמִּשְׁפֵּט גַב יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי
הַלְקִים הַנּוֹשֵׂא וְהַנְּשׂוּא וְאִם הָיוּ מְלוּת
הַמִּשְׁפֵּט רְבוּת : רְמִיּוֹן זֶה אֲמַרְנוּ ר'
רֵאוּבֵן הָעֵבֶרִי אֲשֶׁר הָיָה עוֹמֵר בְּבֵית ש'
שָׁמְעוֹן הָרַג בְּנוֹ לִבְן הָאֲרָמִי : הִנֵּה א'
אֲנַחְנוּ נֹאמֵר זֶה הַמִּשְׁפֵּט נוֹשֵׂאוֹ רֵאוּבֵן
הָעֵבֶרִי אֲשֶׁר הָיָה עוֹמֵר בְּבֵית שָׁמְעוֹן ו'
וְנִשְׂוֹאוֹ הָרַג בְּנוֹ לִבְן הָאֲרָמִי וְחָקֵשׁ עַל
זֶה : הִנֵּה כָּל הַשְּׁמֹטוֹת הַמְּבוֹרָשִׁים עַב'
עֲנִינָם בְּזֶה הַשַּׁעַר אַרְבַּעַת הַנּוֹשֵׂא וְז'
וְהַנְּשׂוּא הַמִּשְׁפֵּט וּמֵאֵמֶר הַפּוֹסֵק :

שַׁעַר ב כָּל מִשְׁפֵּט אִם שֶׁתְּחַיִּיב
בּוֹ דָּבָר לְדָבָר בְּאֲמֹרָת ר'
רֵאוּבֵן הַכֶּסֶם אוֹ שָׁמְעוֹן עוֹמֵד אוֹ הַשְּׁלֹל
בּוֹ דָּבָר מִדָּבָר בְּאֲמֹרָת אֵין רֵאוּבֵן הַכֶּסֶם
אוֹ לֹא שָׁמְעוֹן עוֹמֵד וְאֲשֶׁר תְּחַיִּיב בּוֹ ד'
דָּבָר לְדָבָר נִקְרָאָהוּ מִשְׁפֵּט מְחַיִּיב :
וְאֲשֶׁר תְּשַׁלֹּל בּוֹ דָּבָר מִדָּבָר נִקְרָאָהוּ מ'
מִשְׁפֵּט הַשְּׁלֹל : וּפְעָמִים יִהְיֶה הַמִּשְׁפֵּט
הַמְּחַיִּיב יַחִיב הַנְּשׂוּא לְכָל נוֹשֵׂא בְּאֲמֹרָת
כָּל אִישׁ

L O G I C A R A B. S Y M.

*Partes pro/
positionis.*

& prædicatū simul uocant̃ iudiciū siue pro-
positio, quæ etiā sic uocat̃ oratio perfecta
seu finita. Et ita ppositio habet duas partes
subiectū & prædic. nō obstante quod in ea,
plures ponātur dictiones. Exemplū huius.
Dicimus: Ruben Hebræus, q̄ stabat in do-
mo Symeonis, occidit filiū suū Laban Sy-
rum. En huius propositionis subiectū dici-
mus esse, Ruben Hebræus q̄ stabat in do-
mo Symeon: & prædicatū eius: occidit fili-
um suum Laban Aramæum. Nota bene
istud. Itaq; nomina quorum significata ti-
bi in hoc capite sunt explicata, sunt quatu-
or, uidelicet, subiectum & prædicatū: pro-
positio & oratio perfecta.

*Vocabula
huius capi-
tis.*

CAPVT SECVNDVM.

*Propositio
affir. & ne-
gatiua.*

OMnis propositio, siue in ea affirmes
unam rem de alia, ut cum dicis: Ru-
ben est sapiēs: uel, Symeon stat, siue neges
rem de re: ut si dicas, Ruben non est sapi-
ens: uel Symeon non stat: quādo inquam
affirmas rem de re, uocatur propositio af-
firmatiua: & quando negas rem de re, uo-
catur propositio negatiua. Fit etiam ut
aliquādo in propositione affirmatiua asse-
rat̃ prædicatū de omī subiecto: ut si dicas:

Omnis

כל אדם חי וזה נקראו מהיוב כללי ד
ונקראו כל החקת הכללי המהיוב :
ופעמים יהיה המשפט המהיוב יחיד ה
הנשוא לקצת הנושא באמרו קצת ה
האדם בותב זה נקראו מהיוב חלקי ו
ונקראו החקת החלקי המהיוב :
ופעמים יהיה השולל ישלול הנשוא מ
מכל הנושא באמרו אין אדם אחר אבן
זה נקראו שולל הכללי ונקרא אין א
אחר חקת כללי שולל : ולפעמים יהיה
השולל ישלול הנשוא למקצת הנושא
באמרו אין כל אדם בותב או קצת הא
האדם בלתי בותב או אין קצת אדם ב
בותב וזה נקרא חלקי השולל : ואין
הברל אצלינו באלו חלשונות השלש
בשילת ההלקיית אבל אנחנו נבחר ח
המור שיהיה לשוננו בשולל החלקי אין
כל ונקרא אין כל החקת החלקי השולל
ויהיה החקפים ד כל וקצת ואין אחר ו
ואין כל : ויהיה המשפטים בעלי ח
החקפים ה מהיוב כללי ומהיוב חלקי
ושולל

LOGICA RAB. SYM.

Uniuersalis **Om**nis homo uiuit. Et hæc uocatur affirmatiua uniuersalis, sicut & omne est signū uniuersale affirmatiuū. Quādoq; uero in propositione assertiua affirmat prædicatū de aliquo subiecto: ut cum dicis: Quidam homo scribit. Hæc uocatur affirmatiua particularis, sicut & signū ipsum uocatur particulare affirmatiuum. Sic quandoq; in negatiua, negatur prædicatū de toto subiecto: ut si dicas: nullus homo est lapis. Et hæc uocatur uniuersalis negatiua: & nullū appellatur signum uniuersale negatiuum. Item aliquādo est negatiua in qua negatur prædicatū de aliquibus subiecti: ut si dicas, nō omnis homo scribit: uel quidam homo nō scribit: uel nō quidam homo scribit: & hæc uocatur particularis negatiua. Nec est apud nos aliquod discrimē in his tribus formis negatiuis & particularibus: sed tamen semper præligimus quod forma nostra in particulari negatiua, est non omne: uocaturq; non omne signum particulare negatiuum. Sunt autē 4. signa, uidelicet omne quoddā, nullū & nō omne. Sic fiūt quatuor propositiones ex his 4 signis, scilicet, uniuersalis affirmatiua et particularis affirmatiua: particularis

Signa propositionū.

חגיון הר שמעון

וְשׁוֹלַל חֲלָקֵי וְשׁוֹלַל בְּלָלֵי : וְאִם לֹא
יִחַבֵּר נוֹשֵׂא הַמְשַׁפֵּט חֶסֶד כֹּלל בְּאִמְרוֹנוֹ
הָאָרֶם בּוֹחֵב קִרְאוֹנוֹ זֶה הַמְשַׁפֵּט סִתְמִי
לֹל שֶׁהוּא סִתּוּם וְהוּא לֹא נִגְרַם בְּחֶסֶד וְ
וְדִינּוֹ אֲצִלְנוּ דִּין הַחֲלָקֵי תְמִיד הִיחַ מִ
מְחִיִּב אוֹ שׁוֹלַל כִּי אִמְרוֹנוֹ הָאָרֶם בּוֹחֵב
כִּחוֹ אֲצִלְנוּ כֵּת קִצַּת הָאָרֶם בּוֹחֵב וְכֵן אִ
אִין הָאָרֶם בּוֹחֵב בְּאִמְרוֹנוֹ אִין כֹּל הָאָרֶם
בוֹחֵב : וּבְאִשֶּׁר הִיחַ נוֹשֵׂא הַמְשַׁפֵּט אִ
אִישׁ נִפְרָד בְּדִאִמְרוֹנוֹ רְאוּבֵן הִי וְשִׁמְעוֹן
בוֹחֵב וְלִוֵי הַבֵּם קִרְאוֹנוֹ זֶה הַמְשַׁפֵּט ה
הָאִשִּׁי הַפְּרָטִי וְיִחִיו הֲלָקֵי הַמְשַׁפֵּטִים
שֶׁשֶּׁה בְּחִבְרָה אִם מְחִיִּב בְּלָלֵי אוֹ שׁוֹ
שׁוֹלַל בְּלָלֵי אוֹ מְחִיִּב הֲלָקֵי אוֹ שׁוֹלַל
הֲלָקֵי אוֹ סִתּוּם וְכֵהוּ כֵּת הַחֲלָקֵי בְּחִיּוֹב
וְשִׁלְיָלָה אוֹ אִשִּׁי וְהוּא גַב־יִחִיחַ מְחִיִּב
אוֹ שׁוֹלַל : וְאִנְהֵנוּ נִקְרָא מִחַ שְׁיִוְרָחָע
עֲלֵיו הַמְשַׁפֵּט מַעֲנִיִן הַחִיּוֹב וְחֲשִׁלְיִלוֹת
אִיבוֹת הַמְשַׁפֵּט : רְמִיּוֹן זֶה אִמְרוֹנוֹ כֹּל
הָאָרֶם הִי נֹאמֵר הַמְשַׁפֵּט כְּמוֹתוֹ בְּלָלֵי
וְאִיבוֹתוֹ הַחִיּוֹב :

ובאשר

Propositio
indefinita.

particularis negatiua & uniuersalis negatiua. Quod si subiectum cum nullo cōponatur signo uniuersali, ut cū dicimus, homo scribit, uocat̃ propositio absoluta seu indefinita, hoc est, occulta: quia non determinatur per aliquod signū. Valet autem apud nos particularē, estq; semper affirmatiua uel negatiua: ut cū dicimus, homo scribit, ualet hanc apud nos: aliquis homo scribit. Sic, non homo scribit, perinde est ac si diceremus, nō om̃is homo scribit. Porrò quando subiectum propositionis est uir separatus, hoc est, indiuiduum, ut cum dicimus, Ruben uiuit, Symeon scribit, Leui est sapiens, uocamus huiusmodi propositionem singularē. Et in hūc modū fiunt necessario sex propositiones: uel enim est uniuers. affirmatiua uel uniuers. negat. uel particul. affirmatiua uel particularis negat. uel indefinita, quæ tamē affirmatiue & negat. æquipollet particulari: uel singulari, q̃ etiā potest esse affir. & nega. Cæterū nos appellabim⁹ id qd̃ propositionē facit affirmatiuam uel negat. qualitatē propositionis: Vt cū dicim⁹: om̃is homo uiuit, dicimus propositionem istā quātitate uniuers. & q̃litate affirmatiuā.

Propositio
singularis.

Qualitas
propositio,
nis.

Quantitas.

Et

חגיון הר שמעון

וּבְאִשְׁרָא אֲמַרְנֵנוּ קִצַּת הָאָרֶץ בְּלִמִּי בֹתֵב
אֲמַרְנֵנוּ זֶה הַמְּשַׁבֵּט בְּמוֹתוֹ הַחֲקִי וְאֵ
וְאִיבוֹתוֹ הַשְּׁלִילָה :

כָּל הַשְּׁמוֹת הַמְּבַרְשִׁים עֲנִינִם בֹּחַ הַשְּׁעַר
יִרְ שְׁמוֹת וְהֵם הַמְּחִיִּב וְהַשְּׁלֵל וְהַ
וְהַמְּחִיִּב בְּלִי וְהַמְּחִיִּב הַחֲקִי הַשְּׁלֵל
הַבְּלִי הַשְּׁלֵל הַחֲקִי הַסְּתָמִים הַפ
הַבְּרִטִים הַחֲקֵת הַבְּלִי הַשְּׁלֵל הַחֲקֵת הַ
הַחֲקִי שְׁלֵל הַחֲקֵת הַבְּלִי מְחִיִּב הַח
הַחֲקֵת הַחֲקִי מְחִיִּב בְּמוֹת הַמְּשַׁבֵּט א
אִיבוֹת הַמְּשַׁבֵּט :

שְׁעַר כָּל מְשַׁבֵּט יִהְיֶה נִשְׂוֹאוּ פ
פְּעֵלָה וְהַפְּעֵלָה וּמֵה שִׁי

שִׁיתְּחַבֵּר עִמּוֹה נִקְרָאָהוּ שְׁנֵי הֵיך הַיּוֹב
אוֹ שְׁלִילָה : רְמִיזוֹן זֶה אֲמַרְנֵנוּ רְאוּבֵן
עוֹמֵר אוֹ אֲמַרְנֵנוּ רְאוּבֵן הֲרֵג אֶת שְׁמַעוֹן
כָּל אֵלוֹ הַמְּשַׁבֵּטִים נִקְרָאִים :

הַשְּׁנָיִים בְּעֵבוֹר שְׁחַם בְּלִמִּי צְרִיבוֹם אֶל
רְבֵר שְׁלִישִׁי כֹּא נִשְׂוֹא וְנִשְׂא אַבְלָאִם הַ
הֵיך נִשְׂוֹא הַמְּשַׁבֵּט שֵׁם הַנֶּחֱ נִקְרָא אֵ
אוֹתוֹ שְׁלִישִׁי וְזֶה כִּי אֲמַרְנֵנוּ רְאוּבֵן עוֹמֵר
לֹא

LOGICA RAB. SYM.

Et quando dicimus, quidam homo nō scribit, dicimus quantitatem illius propositionis esse particularem, & qualitatem eius negatiuam. Omnia nomina quorum significata hic explicata sunt, sunt 14. scilicet: affirmatiua, negatiua: uniuersalis affirmatiua, particularis affirmatiua: uniuersalis negatiua, particularis negatiua: indefinita, singulares: signum uniuersale negatiuum, signum particulare negatiuum: signum uniuersale affirmatiuum, signum particulare affirmatiuum: quantitas propositionis, qualitas propositionis.

*Vocabula
huius cap.*

CAPVT TERTIVM.

OMnis propositio, cuius prædicatum est uerbum & id quod cum ipso cōstruitur, uocatur secūda seu bímembriſ, affirmatiue uel negatiue. Exemplum huius. Dicimus, Ruben stat: uel Ruben occidit Symeonem: omnes inquam istæ propositiones uocantur bímembres, eo quod non indigeant re tertia, sed tantum subiecto & prædicato. At si fuerit prædicatum propositionis nomē, uocabit̃ tūc propositio tertiamebriſ uel trimēbriſ: ut cū dicim⁹, Ruben stat,

b non

*Propositio
bímembriſ.*

*Propositio
trimembriſ.*

הגיון הר שמעון

לא תורה המלה חזאת על קשר נשוא
 זה המשפט בנושאו באיזה זמן היה אם
 ראובן זה עומר עפה או היה עומר במה
 שעבר או שיתיה עומר במה שעתיד ואי
 אפשר בלתי רבוב שלישי יקשור הנשוא
 בנושא באמרנו ראובן הוא עפה ע
 עומר או ראובן היה עומר או ראובן י
 ימצא עומר שנה אצלינו ברבוב :
 בטא או לא בטא וקראתו השלישי :

נקרא

זה הרבה אשר יקשור הנשוא בנושא ב
 בזמן ידוע עבר או עתיד, רבוב המ
 המציאות: והוא היה או הנה או יהיה ו
 נמצאות שנגזר מהם כי הם יורו על
 מציאות הנשוא לנושא בזמן מיוחד א
 או יחבר בנושא המשפט מלה תורה על
 איכות מציאות נשואו לנושא כמו אם
 אמרנו אפשר ונמוע סובל ובהכרח ומ
 ומחוייב ובהכרח ומגובה ונאה וצריך ו
 ומה שידומה להם ופעמים יחיד א
 אלה המלות והרמים

non significat hæc dictio connexionē prædicati huius propositionis cum suo subiecto, quo scilicet tempore fiat, utrum Ruben iste iam stet, uel fuerit stans in præterito uel quod erit stans in futuro. Et certe impossibile est absq; dictione tertia ligari prædicatum cum subiecto, sicut dicimus, Ruben est nunc stans: uel Ruben fuit stans: uel Ruben futurus est stās: æqualiter apud nos dicuntur. Enuncies siue nō enuncies, uocamus eam tertiam. Vocatur autem id locutio, quando ligatur subiectū cum prædicato pro certo tempore præterito uel futuro. Locutio existentia, ut est fuit, uel est uel erit seu existet, & quicquid deriuatur ab eis, quæ scilicet significant seu connotant inesse prædicatum subiecto tempore determinato: aut componitur prædicatum propositionis cum dictione significante modificationem quandam prædicati respectu subiecti: ut cum dicimus, possibile & impossibile, contingenter & necessario: Obligatus, necessarius, incongruus, decens, necesse, & quicquid his simile est. Sunt etiam aliquādo istæ dictiones

Copula propositionū.

חגיון חל שמעון

וְהַרְמִים לַחֵם בְּמִשְׁפַּט הַשָּׁנִי אֵל
 בְּמִשְׁפַּט הַשְּׁלִישִׁי : וְאַנְחֵנוּ נִקְרָא
 אֱלֹה הַמְּלוֹת הַצְּרִיף בְּאִמְרָנוּ הָאֵרֶם אֵ
 אִפְשֵׁר שִׁירַע אִפְשֵׁר צִר : וְאִמְרָנוּ כָּל אֵרֶם
 הִי בְּהִכְרַח הֵנָּה נֹאמֵר כִּי בְּהִכְרַח צִר :
 וּבְאִמְרָנוּ רְאוּבֵן צִרִיד שִׁיעֲמוֹד רְאוּבֵן מ
 מְגֻנָּה שְׁקֹלֶל רְאוּבֵן רְאוּ שִׁילְמוֹ רְאוּבֵן
 סוּבֵל שִׁיעֲשֵׂה כֶּן וְכֶן : כֹּל אֱלֹה ג
 נִקְרָא אוֹתָם צְרִיף וְאַנְחֵנוּ נִקְרָא הַפְּעֵלָה
 הַרְבוֹר וְנִקְרָא הַפְּעֵלוֹת הַרְבוֹרִים :
 הֵנָּה כָּל הַשְּׁמוֹת אֲשֶׁר הִתְבְּאֲרוּ בְּזֶה ה
 הַשָּׁעַר ה' וְחֵם הַמִּשְׁפַּט הַשָּׁנִי וְהַמִּשְׁפַּט
 הַשְּׁלִישִׁי הַצִּר הַרְבוֹר רְבוֹר מְצִיאוֹת :

שַׁעַר ד' כֹּל שְׁנֵי מִשְׁפָּטִים שֵׁנִי
 שְׁנֵי שְׁנוּאִים אַחַד בְּעֵצְמוֹ ז
 זֹלָתָה שְׁאֵחַד מִחֵם מְחִיב וְהָאֵחַר שׁוּלָל
 הֵנָּה נִקְרָא שְׁנֵי אֱלֹי הַמִּשְׁפָּטִים הַמ
 הַמְּתַנַּגִּים נִקְרָא הַחִיּוֹב וְהַשְּׁלִילָה הַמ
 הַמְּתַנַּגֵּר : רְמִיּוֹן זֶה
 אִמְרָנוּ רְאוּבֵן הֵבֶם רְאוּבֵן אֵינְנוּ הֵבֶם אֵל
 אִמְרָנוּ

*Copula mo/
dificata.*

& eis similes in propositione bina & in tri-
na. Proinde nos uocabimus eas dictiones
modos: ut cum dicimus: possibile est homi-
nem male agere, possibile est modus. Et cū
dicimus, Omnis homo uiuit necessario, en-
dicimus, necessario esse modū. Et cum di-
cimus, Ruben necesse est stare: Ruben tur-
pis est qd' blasphemat: Ruben dignus est
quod studet: Ruben contingenter sic & sic
facit: Has inquam omnes uocamus modos.
Vocamus quoq; uerbum, locutionem seu
prædicatum: & uerba, locutiones. Ecce o-
mnia nomina quæ explicata sunt in isto ca-
pite sunt quinque, uidelicet propositio bina
& propositio trina: modus, locutio, locu-
tio existentia.

*Vocabula
huius cap.*

CAPVT QVARTVM.

*Oppositio
propositio /
m.*

Q Valibet duæ propositiones idē
prædicantes, nisi quod una earum
est affirmatiua, & alia negatiua, uocantur
propositiones oppositæ: nam affirmatio
& negatio sunt oppositio seu opponen-
tes. Exemplum huius. Dicimus: Ru-
ben est sapiens: Ruben nō est sapiens. Vel
dicimus:

הגיון הר שמעון

אמרנו הארס בותב הארס אינו בותב :
הנה שני אלו משפטים נ
נקראים המיתנגדים ואם הובר עם כל
אחר משניהם הקת כללי באמרנו כל א
ארס חי ואין ארס אחר חי הנה שני
אלו המשפטים נקראים ההתהפכים ו
זזה המיתנגדות נקראתו הפוך :
ואם הובר בכל אחר משניהם הקת הל
הלקיי באמרנו קצת הארס בותב וקצת
הארס אינו בותב נקראתו תחת המ
המתהפכים : ואם חבר באחד מ
משניהם הקת כללי ובאחר הקת הת
ההלקיי הנה נקראים משפטים הס
הסותרים וזזה העניין נקרא הסתורח ו
ואלו שני המינים המין האחר שיהיה
המשפט האחר מחייב כללי והאחר ש
שולל הלקי באמרנו כל הארס חי אינו כ
כל ארס חי הנה אלו השנים הסותרים
והמין השני שיהיה המשפט האחר ש
שולל כללי והאחר מחייב הלקי כא
באמרנו לא אחר ארס מעופת קצת

dicimus: homo scribit, homo non scribit.

*Propositio/
nes contra/
ria.*

En duæ istæ propositiones uocantur repu-
gnantes. Et si adiungatur utriq; earum si-
gnum uniuersale, sic dicendo: Omnis ho-
mo uiuit, nullus homo uiuit, en duæ istæ
propositiones uocantur contrariæ: & re-
pugnantia seu oppositio ipsa uocatur con-
trarietas. Quod si ad utranq; earum po-

*Subcontra/
ria.*

natur signū particulare, ut si dicamus: qui-
dam homo scribit, & quidam homo non
scribit, uocantur subcontrariæ. Si autem
ad unam earum ponatur signum uniuers-
sale & ad aliam signum particulare, tūc uo-
cabuntur propositiones contradictoriæ:
& negocium ipsum uocatur contradictio:
habetq; duas species.

*Cōtradictio/
ria.*

Species una est, quādo propositio una est
uniuersalis affirmatiua, & alia particularis
negatiua: ut si dicas: Omnis homo uiuit,
non omnis homo uiuit: ecce istæ duæ sunt
contradictoriæ.

Altera species est quando propositio una
est uniuersalis negatiua, & alia particularis
affirmatiua: Exemplū: quando dicimus:
nō aliquis homo, siue nullus homo uolat;

הגיון הר שמעון

קצת הארס מעופת ושני אלו גב סותרים
ומן הירוע פי כל מה שהתחייב
בה דבר לענין מה או שוללת אותו
דבר ממנו לא יחסר הדבר ההוא אשר
התחייבו או השלול אותו משיהיה הם
הכרחי אליו או אפשר לו או נמנע אליו
דמיון זה אמרנו כל ארס
הי הנה נקרא זה משפט הכרחי ואם א
אמרנו כל ארס מעופת נקרא זה המ
המשפט נמנע : ואם אמרנו קצת ה
הארס כותב נקרא זה המשפט אפשר ו
ואתנו נקרא המחייב והנמנע הכרחי
אנתנו נאמר הארס הי הכרחי והארס א
אנו עופת בהכרח : וכאשר אמרנו מ
מראובן דרך משל כחולרו ראובן זה כתב
או ראובן זה אנו כותב או נקרא המשפט
זה אפשר באמת : ואולם כאשר אמרנו
מעורא סופר דרך משל בעת מציאתו
עורא סופר הנה לא נקרא זה המשפט א
אפשר אבל נקראתו משפט מוחלט א
משפט נמצא פי כל אפשר אמנם הוא א
אפשר

quidam homo uolat: Et istæ duæ quoque sunt cōtradictoriæ. Hinc notum est, quod de quocunq; affirmatur res pro aliquo significato, uel negat̄ ab eo res ipsa, nō priuabitur res ipsa, quæ sic affirmatur uel negat̄, illo quod sibi uel est necessarium uel possibile uel impossibile. Exemplum. Dicimus: omnis homo uiuit: eccc uocatur ista propositio necessaria. Et si dixerimus: omnis homo uolat, uocatur ista propositio impossibilis. Quod si dixerimus, quidam homo scribit, uocatur ista propositio possibilis. Nos igitur uocamus affirmatiuam & impossibilem & necessariã: dicimus enim quod homo necessario uiuit, & rursus qđ homo non necessario uolat. Sic quando dicimus de Ruben, causa exēpli, quando natus est: Ruben iste scribit, uel Ruben iste non scribit, uocamus eam propositionem uere possibilem. At quando dicimus de Ezra scriba, causa exempli, pro tempore existentia suã: Ezra scribam agit: non uocatur propositio illa possibilis, sed potius absoluta, uel propositio existentia. Nam omne possibile utiq; est possibile

*Verũ et fal.
affirmatur.*

*Propositio
possibilis.*

חגיון הר שמעון

אֲפֹשֶׁר עַל הָאֵמֶת בְּעֵתוֹ קוֹרֵם שִׁינָא מ
מִצִּיאוֹת אַחַר מִשְׁנֵי הָאֲבִשְׁרִים אֲבַל א
אַחַר יָצֵאת מִצִּיאוֹת מִה שִׁינָא הִנֵּה נִט
נִסְתַּלַּק אֹתוֹ הָאֲפֹשֶׁר : פִּי רֵאוּבֵן
הַעוֹמֵר אֲזִלְיֵנוּ הוּא עוֹמֵר וְאֵין הָעַמ
הָעֲמִירָה אִזּוּ לֹא אֲפֹשֶׁר אֲבַל יִרְמָה הִר
הִרְבֵּוּ הַמְּחֻיָּב בָּזֶה אִזּוּ מוֹחֵלֵט :
הִנֵּה כֹל הַשְּׁמוֹת אֲשֶׁר הִתְבָּאֵר עֲנִינָהֶם
בְּשֵׁעַר זֶה יֵג שְׁמוֹת וְהֵם הַהִתְנַגְרוֹת ו
וְהַהֶפֶךְ וְהַסְתִּירָה וְהַמְתַּנְגְּרִים וְהַמ
וְהַמְתַּחֲפִּיִּים וְהַסוֹתֵרִים מִה שֶׁתֵּהֵת הַמ
הַמְתַּחֲפִּיִּים הַמְשַׁבֵּט הַמְּחֻיָּב הַמְשַׁבֵּט
הַנִּמְנָע הַמְשַׁבֵּט הַחֲבֵרָהי הַמְשַׁבֵּט הַמ
הַמוֹחֵלֵט הַמְשַׁבֵּט הָאֲפֹשֶׁר מְשַׁבֵּט הַמ
הַמִּצִּיאוֹת :

שֵׁעַר ה' פֶּל מְשַׁבֵּט אִם שִׁנָּה נ
נְשׂוֹאוֹ לְנִשְׂאוֹ וְנִשְׂאוֹ
לְנִשְׂאוֹ אִם נְשֵׂאֵר צוֹרֵק בְּמוֹת שְׁהוּהָ ק
קְרֵאנִיהוּ הַפּוֹךְ הַמְשַׁבֵּט אִזּוּ מְשַׁבֵּט מ
מֵהוֹפֵךְ : וְאִם לֹא יִשְׂאֵר צוֹרֵק

LOGICA RAB. SYM.

le pro rei ueritate in futurū priusquā egrediatur esse unum de duobus possibilibus: sed posteaquam res ipsa uenit seu prodijt ad esse, tunc tollit illud prius possibile. Ruben enim q̄ apud nos cōstituit, iam est, & nō est subsistētia ut prius sibi possibilis sed similis est rei de qua iam est affirmatio uel etiam de qua absoluta est affirmatio. Ceterum nomina quorum in hoc capite explicata est significatio, sunt tredecim, uidelicet, oppositio, contrarietas, contradictio, opponētia, contraria, cōtradictoria, quæ sunt subcontraria, propositio affirmatiua, propositio impossibilis, propositio necessaria, propositio absoluta, propositio possibilis, propositio existentia.

*Uocabula
huius capituli.*

CAPVT QVINTVM.

*Conuersio
propositio/
num.* **Q**uælibet propositio, quæ mutat prædicatū suū in subiectū, & rursus subiectum suū in prædicatū suū, si maneat iusta reseruetq; priorē quātitatem, uocamus eam cōuersionem propositionis uel propositionē conuersam. Si autē nō manserit uera,

הגיון הר משפט

צורק אבל יכוב נקרא זה הפך המשפט
ונאמר זה המשפט הפוך : רמיון זה
אמרנו לא ארס אחר מעופת נחפכו ולא
מעופת אחר ארס אבל אמרנו כל ארס
חי הנה אם האמר קצת התי ארס הנה
זה הפוך צורק פי הוא אמת : אולם
אם נחפכחו בשנאמר כל חי ארס הנה י
יהיה זה הפך לא הפוך : הנה כל
השמות המפורשים בשער זה עניינם
ארבעה והם הפוך המשפט הפך המ
משפט משפט מהופך משפט הפוך :

שער ר' ידוע עם מעט התבוננות
פי כל שני משפטים גב
גבדלים לא יתחייב מהם דבר אחר כלל
כאמרנו דרך משל כל ארס חי וכל אש
המה וכל שלג קר לבן אם הגיעו המ
המשפטים הגבדלים מה שהגיעו לא י
יתחייב מקבוצם דבר אחר ואם הש
השתתפו במין אחר מן השתות ער ש
שיתחייב מהם משפט אחר הנה תר
הרכבת

uera, sed falsa fuerit, uocatur illa subuersio seu cōtrauersio propositionis, hæc uero dicitur propositio subuersa. Exemplū huius: dicimus, nullus homo uolat: cuius conuersio est, nullum uolans est homo. Sed dicēdo, omnis homo uiuit, si dixeris, quoddam uiuens est homo, erit ista cōuersio iusta, nam est uera. At si uerterimus eam & dixerim⁹ sic: omne uiuens est homo, ecce erit ista subuersio non conuersio. Porro cuncta uocabula in hoc capite explanata sunt 4. uidelicet conuersio propositionis, contrauersio propositionis, propositio cōuersa, & propositio contrauersa.

Vocabula
huius cap.

CAPVT SEXTVM.

NOtandum est breuiter quod de duabus propositionibus differentibus non affirmatur seu infertur res alia uniuersaliter, ut cum dicimus causa exempli: Omnis homo uiuit: & omnis ignis est calidus: & omnis nix est frigida. Si inquam coierint propositiones diuersæ, pro eo quod coierunt non inferetur ex collectione earum res alia. Sin autem communicauerint in specie una, poterit iam ratione communicatiōis inferri ex eis propositio alia: utraq;

חגיון חר שמעון

הרכבת אותם שני משפטים או יקרא
הקדמה והמשפט השלישי המתחבר מ
מהבור אותם שני החקרמות יקרא הת
התולדה ויקרא גם חרריפה :

דמיון זה אמרנו כל ארס הי כל הי מר
ברגיש המתחייב מזה בהברה הוא כל
האדם מרגיש וזאת היא התולדה :

ואולם אם התבונן זה אשר
המשלנו בו המצא הלקי ההקש של
שלושה הלקים כי כל משפט שני הלקים
כמו שבארנו נשוא ונושא והנה נכפל ה
השתות בין המשפטים בחלק אחר הם
שלושה הלקים החלק המשתת לשני ה
המשפטים נקראתו הגבול האמצעי ו
נהשני הלקים נברלים נקראים הקצוות
וחבור משניהם התולדה ; והתבונן גם
הלקי התולדה כי הנשוא בתולדה הוא
אשר יקרא מן ההקש הקצה הראשון ו
נהגדול וזאתה החקרמה מן ההקש אשר
בו הקצה הראשון תקרא החקרמה הג
הגדולה ונושא התולדה הוא אשר יקרא
מן

artes syllo
ismi.

& utraq; illarum duarum, quas sic coordi-
nasti, uocabitur præmissa: tertia uero illata
ex duabus coordinatis præmissis, uocabi-
tur proles seu conclusio: uocatur quoq; cō-
sequēs. Exemplum huius. Dicimus: omnis
homo uiuit, omne uiuēs est sensibile: infer-
tur hinc necessario, ergo omnis homo est
sensibilis: & hæc est cōclusio. Et si bene ad-
uerteris hoc exemplum nostrum, inueni-
es in eo partes syllogismi, nempe tres par-
tes. Habet enim omnis propositio duas
partes, ut declarauimus, prædicatum & sub-
iectum: duplicatur quoque communicans
inter propositiones, quæ cum sit pars una,
habes iam tres partes. Porrò pars illa quæ
cōmunicatur duabus propositionibus uo-
catur terminus medius, & aliæ duæ distin-
ctæ partes uocantur extremitates, & illatū
ex utraq; earum, cōclusio. Aduerte quoq;
hic partes conclusionis. Prædicatum enim
conclusionis est id quod uocatur in syllo-
gismo extremitas prima atque maior: & ea
syllogismi præmissa in qua est prima extre-
mitas, uocatur præmissa maior. Subie-
ctum uero conclusionis est id quod uocat
in syllo-

הציון הר שמעון

מן החקש הקצה האהרת וחקטן ותח
והחקרמה מן החקש אשר בה הקצה ה
החוא הקטון הוא הנקרא החקרמה חק
הקטנה וחמשל בזה אנג וגב ונא אל ג
היא ב זכ אינה א כמו שנאמל כל ג היא
ב וכל ב הוא א יהויב מזה שתהיה הת
החולרה כל ג היא א : אל ג הוא ב ו
זכ אינו א יהויב מזה שג אינו א ו
נאנהו נקרא נושא הרוש בהקרמה א
אחת שהוא ג הקצה הקטן ונשוא הר
הרוש בהקרמה האהרת שהוא א חק
הקצה הגרול והגבול וחמשותה בנייהם
שחוא ב הגבול האמצעי ונקרא החק
החקרמה שבה הקצה הקטן הקטנה ו
והקרמה אשר בה הקצה הגרול הגרולת
: ונחזור משלנו כרי שנוסיה באור
לשמור : ותחקש אשר חמשלנו כו
הוא כל ארס חי וכל חי מרגיש ותולרה
זה החקש הוא כל ארס מרגיש :
הנה חלקי זה החקש שלשה הארס וח
והחי והמרגיש והגבול האמצעי ממנו
הוא

LOGICA RAB. SYM.

In syllogismo extremitas posterior atq; mi-
nor, sicut & præmissa syllogismi, in qua est
illa minor extremitas, uocat præmissa mi-
nor. Exemplum huius accipe per a. b. g. ut,
g est b. & b est a. uel g est b. & b non est a.
Arguimus sic: omne g est b. & omne b est
a: hinc infertur ista conclusio, omne g est
a. Vel sic: g est b. & b non est a: ergo cōclu-
ditur quod g non est a. Vocamus itaque
subiectum in una positum præmissa, quod
est g, extremitatem minorem: & prædica-
tum positū in altera præmissa, quod est a,
extremitatem minorem: & terminum qui
communicat inter eas, qui est b, terminum
medium: uocamusq; præmissam in qua
est extremitas minor, minorem: & præ-
missam illam, in qua est extremitas maior,
maiolem. Nunc repetamus exemplum
nostrum, quo scilicet adiiciamus declara-
tionem quam conserues. Syllogismus no-
stri exempli est hic: Omnis homo uiuit: &
omne uiuens est sensibile: cuius conclusio
est, omnis homo est sensibilis. Ecce hu-
ius argumenti partes sunt tres, homo, ui-
uens, & sensibile. Terminus eius medius,
c . est uiuens.

הציון הר שמעון

הוא החי והקצות הם הארם והמרגיש ו
ותקצה הקטן ותאחרון הוא הארם ות
ותקצה הגדול הראשון הוא המרגיש ו
ותקצמה הקטנה הוא אמרנו כל ארם
חי ותקצמה הגדולה הוא אמרנו כל חי
מרגיש : הנה כבר התבאר ענייני א
אלה השמות והם גדולים השמות אשר
ראוי יריעתם במלאכת החגית :

הנה כלל השמות אשר נתבאר עניינם
בשער הזה וא שמות והם הקטן הח
ותקצמה התולדה הרריפה הגבול הא
האמצעי הקצה הראשון הקצה הגדול
הקצה האחרון הקצה הקטן התקצמה
הגדולה התקצמה הקטנה :

שער וממה שחקרמנו יתבאר
בי השמות הנזכר בין ש
שני התקצמות יחיה באחד משלשה ח
הדרבים אם שיהיה הגבול האמצעי ב
נשוא לאחת משני התקצמות ונשוא ב
באחדת כמו שהמשלנו באמרנו כל א
ארם חי וכל חי מרגיש וכל מה
שיתחבר

L O G I C A R A B . S Y M .

est uiuens. Extremitates, homo & sensible. Extremitas minor seu posterior, homo: extremitas maior & prima, est sensible. Præmissam minorem uocamus istam, omnis homo uiuit: & præmissam maiorem hanc dicimus: omne uiuens est sensible. En habes nunc explicata significata horum nominum, quæ notabilia sunt, & omnino est necessaria eorum cognitio in arte Logica. Summa uero illorum nominum quæ in hoc capite declarata sunt, sunt undecim, uidelicet, Syllogismus, præmissa, conclusio, consequens, terminus medius, extremitas prima, extremitas maior, extremitas posterior, extremitas minor, præmissa maior, præmissa minor.

*Vocabula
huius cap.*

C A P V T S E P T I M V M .

Nunc quod præmissimus explicabitur, nempe quod terminus communis duabus præmissis, uno istorum trium modorum: uel quod terminus ille medius est prædicatum in una duarum præmissarum & subiectum in alia, quemadmodum exemplificauimus dicendo: omnis homo est uiuens: & omne uiuens est sensible. Quicquid in

Figura syllogistica prima.

שיתחבר פנה הררר מן החבור נקראהו
 התמונה הראשונה מן ההקש : ואם
 שיתיה הגבול האמצעי נשוא בשתי ה
 ההקצמות יחד באמרנו כל ארס חי ו
 ואין אחר אבן חי וכל מה שירכב זאת
 ההרפכה נקראהו התמונה השנית מת
 התמונה ההקש : ואם שיתיה הגבול
 האמצעי נושא בשתי ההקצמות יחד ב
 באמרנו כל ארס חי קצה ארס הוא לבן
 וכל מה שיתרכב זאת ההרפכה נקראהו
 התמונה שלישית מתמונה ההקש :
 הנח יהיה תמונת ההקש שלש : ורע
 פי אין כל שני משפטים ושההפך בגבול
 אמצעי על אחת מאלו השלש דרכים י
 יהיה מההרפכה החיא הקש בלי ספק
 אבל אשר ישפטהו החלוקה כי בכל ת
 תמונה מן השלש תמונות יפל בו חבורים
 ויהיה כללם בשלש התמונות קח חבורי
 ואשר הם חבורים באמת : ויולידו באלה
 החבורים יר חבורים כל חבור מחס יקרא
 מין מהם ר מינים בתמונה הראשונה
 ור בתם

1007
 1004

istō modo disponitur per complexum copulatiuum, uocatur prima figura syllogistica.

Figura 2. Si autem terminus medius fuerit predicatum in utraq; præmissa simul sumpta, ut cum dicimus: Omnis homo uiuit, & nullus lapis uiuit, omnis talis compositio uocatur figura secunda syllogistica.

Figura 3. Quod si terminus medius fuerit subiectū in utraque simul præmissa, ut si dicamus: Omnis homo uiuit, quidam homo est albus: quicquid inquam istam habet compositionem, uocatur figura syllogistica tertia. Vides quomodo figura syllogistica est triplex?

Scias præterea: quando duæ propositiones non ambæ communicant in termino medio iuxta unum priorum trium modorum, erit applicatio illa syllogistica insufficientis, imò iudicabitur opinio: quia in qualibet trium figurarum sunt colligantia, cre-scitq; summa earū in tribus figuris ad 108: consequentias seu applicationes, quæ scilicet uerum concludunt. Oriuntur proinde in istis consequentijs 14. formæ syllogisticae, quarum qualibet uocatur species seu modus. In prima figura quatuor sunt modi:

חגיון הר שמעון

וְרַב בְּתֻמוּנָה הַשְּׁנִיָּה וְרַב בְּתֻמוּנָה הַשְּׁלִישִׁי
; וּבְכֹר בְּחֵבו אוֹתָם עַד שֶׁהֵאמֵר

רָרַךְ מִשָּׁל זֶה הֶחֱקֵשׁ הוּא הַמִּין הַר מ
מִתְמוּנָה הַרְאִשׁוֹנָה וְזֶה הֶחֱקֵשׁ הוּא הַמִּין
הַשְּׁלִישִׁי מִתְמוּנָה הַשְּׁנִיָּה וְזֶה הֶחֱקֵשׁ ה
הוּא הַמִּין

חֲמוּשֵׁי מ
מִתְמוּנָה ה
הַשְּׁלִישִׁית
; הַתְמוּנָה
הַרְאִשׁוֹנָה

בִּיאָר

שְׁלֹא מִן ה
הַמֵּאמֵר :

הַתְמוּנָה הַרְאִשׁוֹנָה צְרִיךְ
שֶׁתְּהֵא הַקְטָנָה מְחִיבָה
וְהַגְּדוּלָה כּוֹלֵלָה :

הַשְּׁנִיָּה מִשְׁתַּבֵּחַ לָהּ בְּב
בְּכֻמוֹת נְבֻלָה מְפֻנָה ב
בְּאִיבוֹת וְזֶה בְּהַקְרָמוֹת ו

וּבְתוֹלָרָה : וְרִצּוֹנִי ב
בְּשִׁתּוֹת בְּכֻמוֹת בְּהַקְרָמֹת

שׁוֹשְׁמוֹר סָדֵר הַכּוֹלְלוֹת
רַל שִׁיחִיהָ בָּהּ עַל כָּל ס

פְּנִים הַגְּדוּלָה כְּמוֹ הַר
הַרְאִשׁוֹנָה : וְרִצּוֹנִי בְּזֶה

בְּתוֹלָרָה

Similiter in secunda figura sunt quatuor. In tertia uero figura sunt sex. Iam aut̄ adeo inuulgatae sunt, ut dicatur causa exempli, iste syllogismus est modus quartus primae figurae: & ista argumentatio tenet in tertia

EXPOSITIO QVAE
NON EST DE
TEXTV.

specie secū/
dae figurae:
& iste syllo/
gism⁹ est de
quinta spe/
cie tertiae fi/
gurae. Fi/
gura prima
habet q̄tu/
or modos.
Est autē in
ea termin⁹
medius sub
iectū in u/
na praemis/
sa & pradi/
catū in alia.
Exemplum
p̄mi modi:
omne g. est
b. &

Modi pri/
mae figurae.

Igura prima o/
pus habet quod
minor sit affirma
tiua & maior u/
niuersalis.

Secunda communicat sibi
in quantitate, sed differt in
qualitate: & id in praemissis
& conclusione. Intelli
go autem per communica/
tionem quantitatis in pra/
missis, quod obseruet ordi/
nem uniuersalitat̄is, hoc est,
maior p̄ om̄es modos simi/
lis est primae. Sic q̄q̄ sentio

הגיון הר שמועז

ב	בתולרה שיולה גב	ב	ב וכל ב א
ב	בוללה כמו הראשונה :	א	אב כל גא :
ב	ברצוני בהכרלה באיכות	ה	השני כל ג
ב	בי השניה תוסית על הר	ב	ב ואין רבר
ש	הראשונה בהקרמה	מ	מב א אב
ש	שאיתה צריכה : מהייבת	א	אין רבר מ
ה	בקטנה וכוז בעצמו תחסר	מ	מג א : ה
מ	ממנה שלא תוליר מה	ה	השלישי ק
מ	מהייבת : השלישית מ	ק	קצת ג ב ו
ב	משותפת לראשונה בא	ו	וכל בא אב
ב	באיכות ונכרלת ממנה ב	ק	קצת גא :
ג	בכמות וזה גב בהקרמות	ה	הרביעי ק
ג	ובתולרה : רצוני בשתות	ק	קצת גב וא
ה	האיכות בהקרמות שה	ו	ואין רבר מ
ה	שהשלישית תשמור סדר	מ	מב א אב ק
ח	חמחוייכות רל שחיא ע	ק	קצת ג
ח	עכפ בקטנה כמו בתמונה	א	איננו א :
ח	הראשונה : ורצוני ב	ה	התמונה ח
ח	בתולרה שתוליר גב מה	ה	השנית ח
ח	מהייבת : ורצוני בהכרל	ה	היא גב ע
ח	בכמות כי השלישית	ע	על ר פנים

הוכית

de conclusione, quæ perinde ut in prima fit uniuersalis. Porro per differentiam in qualitate, uolo quod secunda hoc addit super primam in præmissa, quod nõ est sibi necessaria affirmatio in minori: & i hoc quoque ab ipsa deficit qd' nunquam concludit affirmatiue.

Tertia cõmunicat primæ in qualitate & differt ab ea in quantitate: idq; tam in præmissis quàm in conclusione. Porro per communicationem qualitatis præmissarum, intelligo quod tertia obseruat ordinem affirmatiuarũ, hoc est, quod ipsa sit omnibus modis in minori sicut in prima figura. Sentio etiã de cõclusionone qd' & ipsa affirmatiue cõcludat. Per differentia uero quantitatis uolo, qd' tertia

b. & omne b est a: ergo omne g est a. Secundi: omne g est b & nihil de b est a: ergo nihil de g est a. Exemplum tertij, Tertij: qd' dam g est b & omne b est a: ergo quoddã g est a.

Quarti: qd' dã g est b: & nihil de b est a: ergo qddã g non est a. Secunda figura habet etiam quatuor modos.

Modi secundæ de figura.

חגיון הר שמעון

וְהוּא שֶׁח	הוֹסִיחַ עַל הַרְאֲשׁוֹנָה שְׁלֵא
שְׁחָרָר ה	הַצֵּטְרָךְ לְבֹלְלַת הַגְּרוּלָח
הַאֲמַצְעֵי נ	וְבוּ בְעַצְמוֹ תַּחֲסֵר מִמִּנְה
בְּשׂוּא בִש	שְׁלֵא תוֹלִיד בּוֹלְלַת :
בְּשִׁמִּי ה	הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית הַפְּכוֹת
הַקְּרָמוֹת :	בְּכַמוֹת וּבְאֵיבוֹת : רְצוֹנֵי
הָאֲחֵר בַּל	בּוֹחַ בִּי הַשְּׁנִיָּה תִּשְׁמֹר ס
ג ב וְאֵין ר	סָרָר הַבּוֹלְלוֹת וְלֹא תִש
דָּבָר מֵא ב	תִּשְׁמֹר סָרָר הַמְּחִיִּבַת ו
אֵב אֵין ר	וְתוֹלִיד בּוֹלְלַת וְלֹא תוֹלִיד
דָּבָר מֵא א	מְחִיִּבַת : וְהַשְּׁלִישִׁית
: הַשְּׁנִי	בְּהֶפֶךְ זוּ כִּי הִיא שׁוֹמְרַת
אֵין דָּבָר מ	סָרָר הַמְּחִיִּבַת וְלֹא תִש
מֵג ב וְכֵל	תִּשְׁמֹר סָרָר הַבּוֹלְלַת ו
א ב אֵב א	וְלִבֵּן תוֹלִיד מְחִיִּבַת וְלֹא
אֵין דָּבָר מ	תוֹלִיד בּוֹלְלַת וּבְכֵלֶל ת
מֵג א :	הַשְּׁנִיָּה לֹא תִשְׁמֹר סָרָר ת
הַשְּׁלִישִׁי ק	הַחֵיֹב וְלֹא תוֹלִידָהוּ :
קִצַּח ג ב ו	וְהַשְּׁלִישִׁית לֹא תִשְׁמֹר ס
וְאֵין דָּבָר	סָרָר בּוֹלְלַת וְלֹא תוֹלִידָהוּ :
מֵאֵב אֵב	סְלִיק

hoc addit super primam, quod nō necessario habet maiorem uniuersalem: deficit & in hoc ab ipsa quod nunquam cōcludit uniuersalem. Secunda & tertia sunt contrariæ in quantitate & qualitate: id est, secunda custodit ordinē uniuersalitatis, sed nō obseruat ordinem affirmationis. Concludit quoq; uniuersalem, sed non concludit affirmatiuam. Tertia uero est huic contraria, quia seruat ordinē affirmationis & nō seruat ordinem uniuersalis ideo concludit affirmatiuā sed non uniuersalē. In summa, secunda non seruat ordinem affirmationis nec affirmatiue concludit: & tertia non seruat ordinem uniuersalem nec ipsum cōcludit.

Finis.

Ipsa habet terminū mediū pro prædicato in utraque præmissa.

Exemplum primi modi. Omne g est b. & nihil de a est b: ergo nihil de g est a. Secundi: nihil de g est b. & omne a est b ergo nihil de b est a:

Tertij:

Quoddam g est b. & nihil de a est b: ergo quod

הגיון הר שמעון

קצת ג אינו א : הרביעי קצת ג אינו
ב וכל אב אב קצת ג אינו א : התם
התמונה השלישית הוא על ו פנים והוא
שהגדר האמצעי נושא בשתי הקצוות
: האחד כל בג וכל בא אב קצת גא :
השני כל בג ואין דבר מבא אב קצת ג
אינו א : השלישי קצת ג ב וכל ב א
אב קצת גא : הרביעי כל ב ג וקצת
ב א אב קצת גא : החמישי קצת ב ג
ואין דבר מבא אב קצת ג אינו א :
הששי כל ב ג וקצת ב אינו א אב קצת
ג אינו א : וכל מה שהוא הולת אלו יר
מינים מן המהוברים ול הצד הכורים ה
הנשארים אינם הקשים כי הם לא ית
יחיבו דבר אחר בהכרח ואמנם הראייה
על בטול אותם החבורים וקיום אלו ה
המינים ויריעתם הוא הלק גדול ממ
מפלאכת ההגיון ואין זה בוננת המאמר
ואלו היר מינים מפיני ההקשים יקראו
הקשים המשאיים : ואולם ההקשים
התנאיים הנתת הם שני מינים הנא
מרוכק

LOGICA R. A. B. SYM.

*Modi tertiæ
figuræ.*

quoddam g non est a. Quarti: quoddam
g non est b: & omne a est b: ergo quod-
dam g non est a. Tertiã figurã habet sex
modos: & subiicitur terminus medius in
utraq; præmissa. Exemplum primi: omne
b est g: & omne b est a: igitur quoddam g
est a. Secundi: omne b est g: & nihil de b
est a. ergo quoddam g non est a. Tertij:
quoddam g est b: & omne b est a: igitur
quoddam g est a. Quarti: omne b est g:
& quoddam b est a: igitur quoddam g est
a. Quinti: quoddam b est g: & nihil de b
est a: ergo quoddam g non est a. Sexti:
omne b est g: & quoddam b nõ est a: ergo
quoddã g non est a. Quicquid itaq; aliud,
præter hos 14. modos, in consequentiam
concinnaueris, non putes syllogismos esse;
quia non inferunt necessario rem aliquam
aliam. Demonstratio huius rei non est hic
necessaria. Hæ uero consequentiæ & solî-
ditas istorum modorũ, noticiaq; eorum,
est præcipua Logicæ artis pars: sed hoc nõ
est præsentis speculationis. Vocantur isti
quatuordecim modi syllogismorum, syllo-
gismi formales. Syllogismi autem: con-
ditionales sunt in duplici genere: aut enim
syllogismus

Conditionales

הציון הר שמעון

מְרוּבֵק וְהִנָּא נְהַלֵּק : הַהֶקֶשׁ הַתְּנָאי
הַמְרוּבֵק בְּאִמְרָנוּ אִם הִיָּה הַשְּׁמֵשׁ עוֹלָה
הֵנָּה עִתָּה יוֹם וְאַחַר נִתְּנָה וְנֹאמַר אֲבֵל הַ
הַשְּׁמֵשׁ עוֹלָה יִתְחַיֵּב שִׁיְהִיָּה עִתָּה יוֹם :
לְכֹל הַקֶּשׁ יְחֻבֵּר בֶּן יִקְרָא תְּנָאי מְרוּבֵק :
וְהַהֶקֶשׁ הַתְּנָאי הַנְּהַלֵּק בְּאִמְרָנוּ זֶה הִיָּה
חֲמִסָּפֵר אִם זוּג אִו גְּפֻרָר אִו נֹאמַר אֵלֵינוּ
חֲמִיָּס אִו חֲמִיָּס וְאִם קָרִים וְאִם פּוֹשְׁרִים
וְאַחֲרָי בֶּן נִתְּנָה וְנֹאמַר בְּרִמְיוֹן הַרְאֵשׁוֹן
אֲבֵל הוּא גְּפֻרָר הֵנָּה יִתְחַיֵּב שְׁלֵא יְהֵא ז
זוּג : אִו נִתְּנָה בְּמִשְׁלַל הַשְּׁנֵי וְנֹאמַר א
אֲבֵל אֵלֵינוּ חֲמִיָּס חֲמִיָּס הֵנָּה יִתְחַיֵּב שְׁלֵא
יְהִי קָרִים וְלֹא פּוֹשְׁרִים : וְכֹל הַקֶּשׁ י
יְחֻבֵּר כּוּ בֶּן יִקְרָא הַקֶּשׁ תְּנָאי נְהַלְקֵי :
וּמִיָּנִי הַהֶקֶשׁ הַתְּנָאִים הַמּוֹלָרִים הִיָּה מִי
מִיָּנִים הַמְרוּבֵק שְׁנֵי מִיָּנִים וְנְהַלֵּק שֶׁל
שְׁלֹשָׁה מִיָּנִים וְרֵאוֹת עַל זֶה וְחֵמ
וְחֲמִשְׁלֵיהֶם אֵינוּ כּוֹנְנִת זֶה חֲמֵאֵמֵר :
וְלֹאֲנִשִּׁי זֹאת הַמִּלְאָכָה
מִיָּן מִפּוֹיָנִי הַהֶקֶשׁ יִקְרָאֵהוּ הַהֶקֶשׁ הַחַת
הַחֲלוֹת נִזְהָ כִּי אֲנַחְנוּ בְּאִשְׁרֵי רְצִינָה

LOGICA RAB. SYM.

Syllogismus conditionalis est copulatiuus aut disiunctiuus. Copulatiuus, ut cū dicimus: Si sol ascēdit est nunc dies: postea paciscimur & dicimus: sed sol est ascendens, & infertur, ergo nunc est dies. Omnis syllogismus taliter dispositus, uocatur conditionalis copulatiuus. Syllogismus cōditionalis disiunctiuus est, cū dicimus: iste numerus est par uel impar: uel cū dicimus, ista aqua uel sunt calidæ uel frigidæ uel tepidæ: & postea subsumimus & dicim⁹ in primo exēplo: sed ipse est impar: & tunc infertur, quod non est par. Vel subsumimus in secundo exēplo, dicendo: sed ista aqua sunt calidæ, & concluditur, ergo non sunt frigidæ uel tepidæ. Omnis ergo syllogismus sic dispositus uocatur conditionalis disiunctiuus. Species proinde syllogismi conditionalis concludentis sunt quinque, duæ scilicet copulatiuæ & tres disiunctiuæ. Demonstrationes & exempla adducere superfluum hic iudicamus. Porro apud peritos magistros huius artis, est quædam species syllogismi, quem uocant syllogismum permutationis & hoc quia quando uolumus

Syllogismus per impossibile.

חגיון הר' שמעון

לצינו כחקש לאמת משפט מה ובארנו
זה כחקש אחר מן החקשים המשאים
נהוליד לנו המשפט אשר רצינו לידע
אמתו הנה אנהו נקרא אותו החקש ה
המשאי הישר : ואם אמתתנו אותו ה
המשפט ברבר אחר והוא שגניח כותר
המשפט שגנצה שגנע אמתתו ונחבר ה
חקש יהיה לנו מופת בו ונוליד לנו ש
שקר או גרע כי שקר אותו הכותר שח
שהנתנו ונאמר כי אותו אשר הנתנו הוא
באמת בלי ספק זהו המשפט אשר נה
גרצה לאמתתו : וזה החקש אשר יב
זבאר לנו שגרות כותר המשפט אשר נ
גרצה לאמתו נקראתו חקש החלות :
ולנו מין אחר מן החקש נקראתו חקש
החפוש והוא שיהיה משפט מה בודעו
הלקיחה והתאמת בחפוש רוב הלקיו ה
הנה נקרא אותו המשפט בללי ונשימתו
הקדמות חקש : ואם התאמתו קצת ה
הלקיו נקרא המיון והוא שנמצא שני ג
דברים מתדמים בענין מה ונמצא הם
אחר

LOGICA RAB. SYM.

uolumus cum syllogismo uerificare propositionem aliquā, & declarauimus eam per unum syllogismū formale, concludentem nobis ueritatem propositionis illius, uocamus eum syllogismū formale. Qd' si uerificamus propositionē illā alio modo, puta supponimus cōtradictionē ppositionis illius cuius ueritatē scire cupimus, & ordinamus syllogismū, q' nobis erit demōstratio, & si concludimus falsitatē, discimus falsitatem illius cōtradictionis quā supposuim⁹: & dicimus quod ea quā supposuimus, uera sit absq; dubio, quæ scilicet est propositio quā uerificare institueramus. Proinde syllogismus ille qui nobis probat falsitatē contradictionis illius ppositionis quā uerificare uoluimus, uocatur syllogismus per mutationis. Habemus & aliam syllogismi speciem, quē uocamus syllogismū disquisitionis, quando scilicet ppositionis alicuius notæ sunt ptes, & uerificat' per inductionē multarū ptū, ex qbus inferit' una ppositio uniuersalis, quā ponim⁹ syllogismi premis-
d aliud

Inductio.

Exemplum.

הגיון הר שערות

אחר שלא יורה אחר מן הדברים הנה ב
גיון באותו דבר על הדבר האחר :
רמיונו שישאל שואל אם השמים נע
נעשו במלאכה ונאמר פן ראיה זה כי
השמים גשם הוכותל גשם והכותל נע
נעשה במלאכה אב השמים נעשו כמ
במלאכה כי הנה זה הוא הקש המשל
: ואם נקח ראיה על חיות הגשמים
נעשו במלאכה בשנחפש בגשמים אשר
נתתו בולם או רובם ונמצאם נעשים ב
במלאכה הנה נאמר חו לשמים הנה א
אנחנו נקראחו ההקש החפוש :
רמיונו שנאמר הגשם הוא ב
בית האוצר ונכסא ונמנורה ומה שר
שדומה להם מה נעשים במלאכה וח
והשמים מכלל הגשם הם אב נעשים
במלאכה וזה ההקש החפוש :
לנו הקשים אחרים נקראים הקש ח
הרינים ואין פנים לזכרה כמה שאנחנו
ברובו : הנה כלל מה שיכלל חוזה השער
מפורשים

aliud, quod non competit uni ex rebus, iudicamus rem illam iuxta aliam rem: Exempli gratia: Si quis petat utrū cœli facti sint per artem: dicimus quod sic: ratio huius est quod cœli sunt corpus, & paries est corpus: sed paries factus est per artem, igitur cœli facti sunt per artem. Iste, inquam, est syllogismus exempli. Sed capiamus demonstrationem in esse ipso: Corpora facta sunt per artem, ut cōstat si discurremus per corpora, quæ ferè omnia facta sunt, uel magna pars eorum, & inueniemus ea facta per artem. Si idem hoc de cœlis dixerimus, uocabimus ipsum syllogismū disquisitionis. Exemplum eius est quod dicimus promptuarium esse corpus, & solium, & candelabrum, & quicquid illis est simile, quæ scilicet per artem sunt facta. Nunc autem cœli sunt de summa corporum: igitur facti sunt per artem. Iste est syllogismus disquisitionis.

Sunt nobis & alij syllogismi, qui scilicet uocantur syllogismi iudicatorij: sed non est nobis oportunus modus de hac re facere mentionem, quum in alia uersemur uia.

*Syllogismus
disquisitionis*

מפורשים העניינים יב שמות וחס : ח
התמונה הראשונה מן החקש והתמונה
השנית ממנו והתמונה השלישית מ
ממנו מיני תמונה החקש החקשים ת
המשאים החקשים התנאים התנאי ת
המרוכב התנאי הנחלק החקש המשאי
הישר חקש חלות חקש החפוש חקש
המשל :

שער ח המשפטים אשר יודעו
ולא יצטרך ראיה על א

אמתתם ר מינים : המוחשים ביד
ביריעתנו כי זה שחור וזה מתוק וזה מ
מר : המושבלים ביריעתנו כי הכל
גדול מתחלק ובי השנים מספר זוג וש
ושחרברים השוים לרבר אחר בענין כ
כלם שוים : והמפורסמים ביריעתנו
שגלוי הערוה מגוננה ובן הסרי המטית
ביותר נאה ומקובל : והמקובלים ר
והוא כל מה שקובל מאחד נבחר או ר
רבים נבחרים כי אנחנו אמנם לא נת
נבקש ראיה על כל מאמר שיאמר

אבל

hula Porro summa rerū quæ in hoc cap. expo-
nus capu. nunt sunt 12. nomina: uidelicet figura pri-
 ma syllogismi: figura secūda eiusdē, & figu-
 ra tertia eiusdē: species figuræ, syllogismus,
 syllogismi formales, syllogismi conditiona-
 les, conditionalis copulatiua, cōditionalis
 disiunctiua, syllogismus formalis directus,
 syllogismus pmutationis, syllogismus dis-
 cursiuus, syllogismus exemplaris.

CAPVT OCTAVVM.

Propositiones quæ notæ sunt & non
 egent demonstratione pro sua uerita-
 te, sunt in quadruplici genere: Sensitiuæ iu-
 xta cognitionē nostram: ut istud est nigrū,
 hoc dulce & hoc amarum. Intellectiuæ iu-
 xta cognitionem nostram: ut omne quan-
 tum est diuisibile: & binarius est nume-
 rus par: & res quæ uni alteri rei sunt similes
 in aliquo, sunt omnes inter se similes uel
 æquales. Manifestæ iuxta cognitionem
 nostram; ut denudare uerenda est turpe:
 Sic beneficia uincere benefactis est pul-
 chrum & receptum. Receptæ, quando scili-
 cet aliquid est receptum ab uno electo uel
 multis electis. Non enim quærimus ratio-
 nem de unoquoque qui dicitur sermone,

*Propositio-
 nes probabi-
 les seu mani-
 feste.*

אבל נסמוך בו בקבלה לא זולתה כי
 כבר התבאר אמתו בכלל מה שיסופר
 ממונו ואולם המוחשים והמושכלים א
 אין חילות בין השלם בחושים והיצירה
 וזולתו ממין ארס והנכבדים באמת בהן
 ואולם המפורסמות הנה יש בהן חלות
 ויתרון כי שם משפטים נתפרסמו אצל
 אומה ולא נתפרסמו אצל אומה אחרת
 וכל מה שיתיה הענין מפורסם אצל א
 אומות רבות היה האמתות בו יותר חזק
 וכן המקובלות פעמים שיתיה המקובל
 אצל אומה זולת המקובל אצל אחרות ו
 וכל מה שהושג בחוש שלם יהיה המ
 המגיע אמת בלי ספק וכן מושבלות
 כלם הראשונות והשניות אמתיות ר
 הוצה לומר במושבלות השניות חת
 התמונות אל הנרטיח והחשבונות ות
 והתכונה הנה זה מושבל אמת כי ת
 הוא יתבאר בהקרמות קרובות למוש
 למושבלות הראשונות וכן כל מת

sed nitimur ei ex receptione & non aliter. Iam enim clara est ueritas eius ex tenore ipso enarrationis. Nec habent sensitivæ & intellectivæ ullam mutationem, saltem in eo qui perfectus est in sensibus & cogitatione, & in eo tantum qui est de specie humana, quippe in quibus magnifice inveniuntur. At in publicis est mutatio & superadditio: nam huiusmodi propositiones publicæ fiunt hic apud populum, cum tamen non uulgentur apud aliam nationem. Et si aliquid publicæ honestatis eis inest quod à multis acceptentur populis, iam eo solidioris sunt ueritatis.

Sic sunt aliquæ propositiones receptæ apud aliquem populum, aliæ apud alium. Quicquid autem apprehenditur sensu perfecto, est absq; dubio subnixum ueritate: & sic sunt omnes primæ intellectiones & secundæ ueræ. Intellego autem per intellectiones secundas, similitudines seu figuras ad Narsiam, & ratiocinationes & intelligētiam. En ista intellectio est uera, quia ipsa explicatur per præmissas applicatas intellectiōibus primis. Sic est quicquid

Putant Narsiam esse Hispanicū.

הגיון חר' שמעון

מה שהוציא בנסיון בשלשול האש
 ואסקוניה לבטן ועגור אלהו האפנים
 זה גם כן וכל מה שדומה לו אמת
 לכל מה שהגיע יריעתו באחד מא
 מאלו הרגבים האמתיים אנשי ההגות
 יקראו אותם המשפטים המגיעים באחד
 מאלו השלשה רגבים אמתיים : ואחר
 אלו ההצעות הרע כל החקש החיינה ש
 שמי הקרמוותו יחר אמותיוה הנה או
 אנהו בקראתו החקש המופתי ועשיית
 אלו מלאכת החקשים ויריעת הנאיהם
 הוא אשר בקראתו מלאכת המופתי ;
 ובאשר החיינה הקרמוות החקש או א
 אחת מהן מפורסמות בקראתו חקש הב
 הנצוח ועשיית אלו החקשים ויריעתם
 הנאיהם הוא מלאכת הנצוח ; ובאשר
 יהיו הקרמוות החקש או אחת מהן מ
 מקובלות בקראתו חקש החלצה ועשיית
 אלו החקשים ויריעת הנאיהם היא ה
 החלצה ; ובבאן אין אחר מן חת
 החקשי יעשה בהם הטעאת ושקר יק
 יקראו

per experientiã eliciunt : ut est uentris solutio per asconiam, & restrictio eius per galias. Istud inq̃ & quicqd sibi simile est, dicitur ueritas. Omne etiam id cui noticiam suam applicamus per unum istorũ modorũ uerorum, uocant periti Logicæ, propositiones accessorias seu applicabiles uno istorũ trium uerorũ modorum. Post istas narrationes scias qd̃ omnis syllogismus qui constat duabus simul ueris præmissis, uocatur à nobis syllogismus demonstratiuus & operatiuus. Illa uero ars syllogismorũ & noticiã de cõditionibus eorum est quam uocamus artẽ demonstratiuã. Præterea quando præmissæ syllogismi uel una earũ est publica seu manifesta, uocamus eum syllogismũ uictoriæ & practicũ: & illorum syllogismorũ noticiã & cõditiones, artem uictoriæ. Quando autem præmissæ syllogismi uel una earũ est in usum recepta, uocamus eum syllogismũ interpretationis siue suppositionis atq; practicũ: syllogismorũ uero illorũ cognitionẽ & circumstantias, suppositionem. Hucusq; aut̃ inter syllogismos non facta est mentio de errore & falsitate.

*Syllogismus
Sophisticus.*

וקראו אותם החקשים אשר תחיינה ה
 זקדמותיהם או אהת מחן טעה בו אנ
 שקר בה במין מפיני החקשים החקש
 המטעה העשיית אלו החקשים ויריעת
 הדרכים אשר בהן יטעו וישקרו יקרא ה
 המלאכה המטעה : והנה ייפו הדברים
 ויגנו ברמיות וחקוי לזולת : וכן כל ה
 חקש יהיה בו הקרמה לקוחה על צד ה
 הרמיות והחקוי לזולת הדברים הנה א
 אנהנו נקרא החקש השרירי המלאכה א
 אשר תעשה אלו החקשים ותודיע נ
 דרפי החוקיים והמושלים אשר תעשה
 אותם תקרא מלאכת השרירי : ורע בי
 להקשים המופתים הנאים אין פנים ב
 בזה המאמר לזכור אותם : אבל
 בכלל החקשים המופתים לא יעשו ה
 המשל בשום פנים ולא החקור בא בת
 בתנאים : ואולם ממלאכת הנצוה הנה
 תעשה חפוש מוהלט ומלאכת החלצת
 תעשה חקש הרמיות וכן תעשה ב
 בחקשים

Vocant autem eos syllogismos, quorum
 ambæ præmissæ uel una earum cōtinet er-
 rorem seu falsitatem, & sunt de speciebus
 syllogismorum, syllogismum seductiuum
 & practicum: syllogismorū uero ipsorum
 noticia & modi in quibus erratur & ad fal-
 sitatem declinatur, uocatur ars seductiua.
 Quoniam autem res ipsæ uel pulchrescūt
 uel turpiores fiunt ob exemplum & affe-
 ctum præter alia, ideo omnis syllogismus
 habens præmissam receptam per modum
 exempli & affectus præter alias res, uocabi-
 tur à nobis syllogismus potestatiuus: ars
 uero quæ format istos syllogismos, & ostē-
 dit modos affectuum & potestates quās
 causat, uocatur ars potestatiua.
 Et nota quod syllogismi demonstratiui &
 conditionales non habent modos in isto
 tractatu ut hic commemorētur. Præterea
 in summa syllogismorum demonstratiuo-
 rum nō faciunt exemplū cum ullo modo,
 neq; aliquam disquisitionem nisi cum con-
 ditionalibus. At in arte uictoriæ fit discursus
 absolutus: & ars eloquentiæ causat syl-
 logismum exempli. Sic quoque facies
 pro

חגיון הר שמעון

בְּהַקְשִׁים הַקְרָמוֹת אַחַת וְהַסְתוֹר אַחֶרֶת לִ
סְבוֹת וַיִּקְרָא אֶעֱלִינוּ זֶה עֲנִיִן הַגִּסְתוֹרִים
וְכָל הַשְּׂמוֹת שֶׁפָּרְשָׁנוּ עֲנִינָם כ
בְּזֶה הַשֶּׁעַר יִזְ וְהֵם הַמוֹחֲשִׁים חֲמוֹשׁ־בְּלוֹת
הָרֵאשׁוֹנוֹת חֲמוֹשׁ־בְּלוֹת הַשְּׂנוֹת חֲמ
הַמְּפֹרְסָמוֹת הַמְּקוֹבְלוֹת מִשֶּׁפֶט אֲמֵתִי
הַהֶקֶשׁ הַמוֹפְתִי מִלְּאֵבֶת הַמוֹפְתִי הַהֶקֶשׁ
הַנִּצּוֹת מִלְּאֵבֶת הַנִּצּוֹת הֶקֶשׁ הַהֶלְצָה מ
מִלְּאֵבֶת הַהֶלְצָה הַהֶקֶשׁ הַמְּטַעֵא מִל
מִלְּאֵבֶת הַהֶטַעֵא הַהֶקֶשׁ הַשְּׂרִי מִל
מִלְּאֵבֶת הַשִּׁיר הַנִּסְתָּר :

שֶׁעַר ט סְבוֹת הַנִּמְצָאוֹת ר' הַח
הַחוֹמֵר וְהַצּוֹרֵחַ הַפּוֹעֵל
וְהַתְּבִלִּית : רַמְיוֹן זֶה מִן הָעֲנִינִים הַ
הַמְּלֵאבוֹתוֹת חֲבֵסֵא רָרֵךְ מִשָּׁל הוֹמְרוֹ הַ
הַעֵץ וּפּוֹעֵלוֹ חֲבָר וְצוֹרְתוֹ הַרְבִּיעַ אוֹ מ
מִשׁוֹלֵשׁ אוֹ עֵגוֹל אִם הֵיחַ עֵגוֹל :
וְתְבִלִּיתוֹ חִיּוּשִׁיבָה עֲלָיו : וְכֵן חֲסִיִּית
רָרֵךְ מִשָּׁל הוֹמְרוֹ הַבְּרוֹז וּפּוֹעֵלוֹ הַנִּפְתָּ
וְצוֹרְתוֹ הָאֶרֶץ וּמַעֲטֵ רוֹחַב וְהַרְדוֹת הַקְּצוֹת
וְתְבִלִּיתוֹ שִׁיחָרָג בּוֹ :

ואלח

L O G I C A R A B. S Y M.

enthymema

pro syllogismis præmissam unã & abscondes aliam ob causas: & uocatur apud nos negociũ istud, secreta. Porro nomina quorum significata explicuimus in hoc capite, sunt 17. uidelicet: sensatiões, intellectiões primæ, intellectiões secundæ, publice nota, recepta, propositio uera, syllogismus demonstratiuus, ars demonstratiua, syllogismus uictoriæ, ars uictoriæ, syllogism⁹ rhetoricus, ars oratoria, syllogismus sophisticus, ars sophistica: syllogism⁹ potestatiuus, ars potestatiua, abscondita seu enthymema.

C A P V T N O N V M.

CAusæ rerum sunt quatuor, materia & forma, agens & finis. Exemplum huius in rebus artificialibus: Solium, gratia exempli, habet lignũ pro materia: efficiens eius est artifex: forma est quadratura uel trigonus uel orbicularitas, si saltẽ est sphericum. Finis eius est ut sedeat super ipsum. Sic gladius, causa exempli: materia eius est ferrum: efficiens, faber: forma, longitudo & parua latitudo atque acuties extremitatum: finis, ut occidatur per ipsum.

Sunt

הציון הר שמעון

ואלה הן סבות חס מבוארים ונדאים ה
 העניינים חמלאכותיים כלם ניו כל אומן
 יצייר הצורה אשר צייר בחומר היה מ
 מהעץ או ברזל או נחושת או שעה או
 זכוכית בעבור בונה יבין אותם החו
 ככלי : וכן הוא העניין בנמצאות הט
 הטבעיות ראוי שנבקש בהם אלו הסבות
 בעצמם וולתי ניו אנחנו לא נקרא הם
 התמונה ותואר העניינים הטבעיים צורה
 אבל נקרא צורה בעניינים הטבעיים ה
 העניין המעמיר לאותו המין המיונה ניו
 אשר לא יכולת להלקו מן הרבר החו
 מאישי אותו המין :

דמיון זה האדם מן העניינים הטבעיים
 אומרו הוא החיות וצורתו הוא הכח ה
 המרבר והכליות הוא השגת המושכלות
 ופועלו הוא אשר נתן לו הצורה רל א
 אותו הכח המרבר ניו עניין הפועל אצלינו
 ממציא הצורות בחמרים והוא חיי יה
 ואפילו לפי רעת הפילסופים וולת שהם
 יאמרו

Sunt autem istæ quatuor causæ manifestæ,
 & facile habetur ratio earum in rebus arti-
 ficialibus: quia artifex effingit formã in ma-
 teria qua uult, siue ligni, siue ferri, siue æris,
 siue ceræ, siue uitri, & ut in mente cõcepit,
 sic figuras ipsas cum instrumẽto disponit.
 Sic etiam quodammodo negocium se ha-
 bet in rebus naturalibus. In his enim inqu-
 rimus quoq; istas causas, licet in seipsis tan-
 tum. Non autem uocamus figuram & ac-
 cidens rerum naturalium formã, sed appel-
 lamus formam in ipsis rem quandam con-
 stituentem speciẽ propriam, & quam non
 possis separare à re ipsa, & ab indiuiduis il-
 lius speciei. Exemplum huius: Homo est
 de entibus naturalibus, cuius materia est
 animalitas: forma uero est uirtus loquẽdi:
 & finis est apprehensio intellectuum.
 Porrò efficiens eius, est id quod dedit sibi
 formam siue potẽtiam loquendi & ratio-
 cinandi. Et secundum nos efficiens est qui
 facit esse seu pducit formas in materia re-
 rum, qui scilicet est dominus benedictus.
 Idem ferè sentiunt philosophi, nisi quod
 dicunt

הגיון הר שמעון

ואמרו כי הוא הפועל הרחוק :
ויבקשו לכל נמצא מחורש פועלו הק
הקרוב כי אלו הסבות הר מהם קרובות
מהם רחוקות : דמיון זה בפועל כי א
אר רב עלה מן הארץ והפית האניר ת
תנועה הרשה רוחות חזקות ועם נשיבת
אונה הרוח החזקה שברה גזע המרה ו
נפיל על פוחל אחר ושבר הפוחל ונפיל
מן הפוחל החזק בהתנוצצו אבן על זר
זרוע ראובן ושברה : הנה הפועל ה
הקרוב המשבר לזרוע ראובן הוא האבן
והפועל הרחוק הוא עלות האר והרוח
והגזע התמרה הם פועלים גב לשבר א
אבל אהר מהם יותר קרוב מהאחר :
דמיון זה בהומר הנה ראובן הומר הק
הקרוב אברי גופו והחומר אשר הוא ר
רחוק ממנו הוא הלהות הארבע אשר מ
מהן נתהוו האברים : וידוע כי כל
גשם הוא צמחי הארמה : והחומר
אשר הוא רחוק מאילו המים והאניר
והאש והארץ אשר מחבורם יהיו הצ
הצמחים

*Causa pro/
pinqua &
remota.*

dicunt eum esse agens remotū. Assignant
nim cuiq; enti recens quoddam agens &
propinquum: nam istæ quatuor causæ par
tim sunt propinquæ & partim remotæ.

Exemplum de agente: Quādo uapor ma
gnus ascendit de terra, et commotus aër su
scitat ualidos uētos, ita quod flatus ille sua
uehementia eradicat palmam, & illa cadit
super murū, deijcitq; eum, & cadit de mu
ro illo dissipato lapis super brachium Ru
beni, confringitq; ipsum: Ecce causa pro
pinquior frangens Rubeni brachium, est
lapis: agens uero remotum est ascensus ua
poris: uētus uero & eradicatio palmæ sunt
etiam agentia ad fractionem cōcurrentia,
sed unum est alio propinquius.

Exemplum de materia. Ecce materia Ru
beni, ppinqua, sunt membra corporis sui:
& materia remota, sunt quatuor humores
ex quibus compinguntur membra.

Cōstat nanq; quod quodlibet corpus ani
matum est terra uegetabilis. Porro
materia remotior illis sunt aqua, aër, ignis,
& terra: ex quorum compositione fiunt
e uegetabilia.

הגיון הר שמעון

הַצְמַחִים וְאֵלֶּה הֵם אֲשֶׁר נִקְרְאוּ הַי
 הַיְסוּדוֹת : וְהַחֹמֶר אֲשֶׁר הוּא יוֹתֵר רַחוּק
 מֵהַיְסוּדוֹת הָאֵלֶּה הוּא הַרְבֵּב הַמְשׁוֹתֵת
 לְאֵלֶּה הַיְסוּדוֹת : כִּי הַתְּבַאֵר בְּמוֹפֵת כִּי
 אֵלֵּי הַיְסוּדוֹת הָרַי יִשְׁתַּנוּ קִצְתָם אֶל קִצְתָם
 וַיִּתְּהוּ קִצְתָם מִקִּצְתָם אֲבִי יֵשׁ לֶחֶם בְּלֹא
 סֶפֶק רַבֵּר מְשׁוֹתֵת הוּא חֶמְרָם וְזֶה הַרְבֵּב
 הַמְשׁוֹתֵת אֶל הַיְסוּדוֹת הוּא אֲשֶׁר גִּשׁ
 גִּשְׁבִּילָהוּ בַחֲבֵרָה הוּא אֲשֶׁר נִקְרְאָהוּ ה
 הַחֹמֶר הַרְאֵשׁוֹן וְשֵׁמוֹ בְּלִשׁוֹן הַיְוֹנִים ה
 הַיּוֹלֵי וְהַרְוֹפָאִים יִקְרְאוּהוּ אֶלְהַעֲנֵצֵר ו
 וְעַל זֶה הַסֵּרֵר בְּעֵצְמוֹ יַעֲשֶׂה הַצּוֹרֵחַ וְזֶה
 וְהַתְּבִלִּית עַר שִׁיתְבַּאֵר הַתְּבִלִּית הַקְּרוֹב
 מִן הַתְּבִלִּית הַרְחֹק : וְכֵן צוֹרֵחַ הַא
 הַרְאֵשׁוֹנָה וְהַצּוֹרֵחַ הָאַחֲרוֹנָה : וְכֵל ה
 הַשְּׂמוֹת הַמְּפֹרָשׁוֹת בְּזֶח הַשֶּׁעַר יִשְׂמוֹת
 וְחֵם חוֹמֶר הַפּוֹעֵל הַצּוֹרֵחַ וְהַתְּבִלִּית הַסְּבוּ
 הַקְּרוֹבוֹת וְחֵסְבוֹת הַרְחֹקוֹת הַיְסוּדוֹת ה
 הַחֹמֶר הַרְאֵשׁוֹן הַיּוֹלֵי אֶלְהַעֲנֵצֵר :

שַׁעַר וְהַעֲנִיךְ הַבּוֹלֵל אֲשֶׁר יֵב
 יִבְלֹל מִסֵּפֶר מְאִישִׁים ו

וְחַוָּא

LOGICA RAB. SYM:

uegetabilia. Vocatur autem ista quatuor,
 elementa. Caterum materia quæ etiam ele-
 mentis est remotior, est entitas quæ cõmu-
 nicatur istis elementis. Nam demõstratio-
 ne probari potest, q̄ ista quatuor elemen-
 ta sunt in se ipsis transmutabilia, & fiunt quæ-
 dam ex quibusdam, quod non fieret nisi es-
 set eis aliquid cõmune in quo participant,
 quod scilicet est materia eorum, quæ com-
 munis est quatuor ipsis elemētis, & neces-
 sario à nobis intelligitur, quam uocamus
 materiam primam: Græcum uero eius uo-
 cabulum est ὑλη, & medici uocant eam Ele-
 haanzar. Isto quoq; ordine agi potest re-
 spectiue cum forma & fine, quousq; mani-
 feste appareat finis propinquus & ultimus.
 Sic de figura prima & ultima.

*Materia cõ-
 munis.*

*Vocabula
 huius capit.*

Nomina declarata in hoc cap. sunt decem,
 scilicet: materia, agens, forma, & finis: causæ
 propinquæ, & causæ remotæ: elemēta, ma-
 teria prima, hyle, ælehaanzar.

CAPVT DECIMVM.

*Quinq; præ-
 dicabilia.*

ENs commune siue uniuersale, quod
 continet numerum indiuiduorum,
 e 2 consti-

הגיון הר שמעון

והוא מעמיד עצמות כל אחר מהם נק
נקראתו מין : והענין אשר יכלול ש
שני מינים או יותר ויהיה מעמיד להם
נקראתו סוג : והענין אשר בו יוכר
המין לזולתו ויהיה אותו הענין מע
מעמיד לו נקראתו הברל : וכל מה
שימצא לכל אישי המין תמיד ולא י
יהיה מעמיד אותו המין נקראתו סגולה
: והענין אשר ימצא לרוב המין ההוא
או למעוט ממנו ולא יהיה מעמידו נ
נקראתו מקרים : הנח אלה עניינים
הכוללים לפי מה שמנו אותם הק
הקודמים : רמיון זה אמרנו האדם או
חסוס או העקרב הנה כל אחר מאלו נ
נקראתו מין : וכל אחר מהם כולל מ
מספר מינים באדם נחסוס וזולתו נק
נקראתו סוג : ונקרא רבוב הברל לאדם
כי הוא יבריל מין האדם ויפירטו מזולתו
וזה הרבר רל הנח אשר בו יצויר המ
המושכלות הוא המעמיד לאמתת הא
האדם : וכן ראוי שנהקור כל מין
ומין

constituitq; naturam seu substantiã uniuscuiusq; taliũ, uocat̃ species. Res uero quæ continet duas species uel plures, & concurrit ad constitutionem earum, uocatur genus. Proinde res illa qua discernit̃ una species ab alia, & constituit ipsam in esse, uocatur differentia. Quicquid uero inuenitur in omni indiuiduo speciei, & semper, nec constituit speciem ipsam, uocatur propriũ. Item illa res quæ inuenitur in multis indiuiduis speciei alicuius uel in paucis, nec constituit eam, uocamus ipsum accidentia.

Genus.

Differentia

Proprium.

Accidens.

Ecce hæc sunt entia uniuersalia, iuxta quod ea posuerunt prisci. Exemplum huius. Quando dicimus, homo, uel equus, uel scorpio: en quodlibet istorũ uocamus speciem: sicut & unumquodq; illorũ quod continet numerum specierum, ut sunt homo & equus, & cætera, uocantur genus.

*Differentia
hominis.*

Porro loquutio est differentia hominis: quia ipsa distinguit speciem humanam, & discernit eam à reliquis. Est autem res quædam, hoc est, uirtus quæ intellectiones format, & requiritur ad ueritatem hominis.

Sic oportet perlustrare singulas species

e 3 donec

הגיון הר שמעון

ומין ער שנעמיר הברלו תמיד ולא ימ
ימצא מין אחר זולתי מין העמיר אותו
: ונקרא הצחוק סגולה לארס בעבור
שהוא ימצא לכל אישיו ולמין הארס
לברו וכן ימצא לכל מין בהכרת סגלה
אחת או מספר סגולות : והענין
הכולל אשר נמצאהו כולל מן המין או
יותר מיוחד ממנו נקראה מקרה ב
בתנועה לארס הפה הוא יותר כוללת מן
המין או השחרות פי הוא יותר מיוחדת
ממנו פי אין לארס שהור בלבד וימצא
השחרות גב לזולת הארס והוא יותר ב
כוללת ממנו ונקרא השחרות והתנועה
ומה שרומה לתם מקרה :

והמקרה שני מינים מ
ממנו מקרה קיים בנושא בלתי נפרד מ
ממנו בשחרות לזפת והלובן לשלג ו
והחום לאש :

וממנו מקרה נפרד בעמירה
או הישיבה לראובן או החום לברזל או
לאבן : ומבואר פי כמנ
שחתי

donec assignemus ei perpetuam differen-
tiam, nec inueniatur species alia præter il-
lam quam constituat. Proinde uocamus
rîsum, propriû hominis, eo quod inuenia-
tur in omnibus suis indiuiduis, & in sola
specie humana. Et hoc modo necessario in-
uenitur in unaquaq; specie una proprietas
uel numerus proprietatum.

Porrò ens illud commune, quod speciei a-
licui est commune, aut in plus quàm ap-
propriatam speciẽ se extendit, uocãt ac-
cidens: ut est motus respectu hominis, qui
tamen generalior est ipsa specie: aut nigre-
do, quæ etiam in plus se habet quàm in ap-
propriatam speciẽ, quum non modo in
homine tantum inueniatur nigredo, sed et
in alijs, quia in plura se habet. Vocaẽ ita-
que nigredo, & motus, & quicquid eis est
simile, accidens.

Est autem duplex species accidentis.

*Accidens in
separabile.*

Quoddam enim subsistit in subiecto abs-
que separatione, ut est nigredo picis, albe-
do niuis, & calor ignis. Aliud autem est
separabile ab eo: sicut statio & sessio Ru-
beni, uel calor in ferro aut lapide.

Proinde clarum est, quod quemadmodũ

חגיגת ה' שמעון

שֶׁהָיָה יְבַלֵּל מִיָּצִי כֹחַ כּוֹלֵם בֵּין הַצּוֹמֵחַ
בְּלוֹל מִיָּצִי הַצְּמָחִים בְּלֵס הֵנָּה גַם הַצ
הַצְּמָח סוּג וּבְמוֹ שֶׁהַגֶּשֶׁם הַנּוֹזֵן יְבַלּוֹל ה
הָיָה וְהַצְּמָח וְהוּא סוּג בֵּין הַגֶּשֶׁם בְּלִתִּי ב
בּוֹזֵן יְבַלּוֹל הַשְּׂבוּיִם וְחַבּוּכָבִים וְחִסְסוּרוֹת
וְהַמְקוּרִים וְהוּא גַב־סוּג אַחֵר : וּבְאִשֶּׁר
אֲמַרְנּוּ הַגֶּשֶׁם בְּמוֹחֲלֵט חֵנָּה הוּא יְבַלּוֹל
הַכֵּל וְאִין שֵׁם סוּג יוֹתֵר בּוֹלֵל מִמֶּנּוּ וְא
וְאֲנֵהְנוּ נִקְרָאָהוּ גַב הַעֵצִים וְנִקְרָא הַגֶּשֶׁם
הַמוֹחֲלֵט חֵסוּג הַעֲלִיּוֹן וְנִקְרָא הָאָדָם וְח
וְחֵסוּס וְחַמּוּר וְחֶבְרֹזֶל וְחַרּוּמִים לֶחֶם
הַמִּיָּנִים הָאֲחֵרוֹנִים בְּעֵבוֹר בִּי אִין לְכָל א
אַחֵר בְּהֵם מִיָּן זוֹלַת אִישֵׁי הַמִּין : וְנִקְרָא
הָיָה סוּג אֲמִצְעֵי אוֹ מִיָּן אֲמִצְעֵי בִי הוּא
סוּג בְּסַמִּיכוֹת אֵל מַח שֶׁתִּתִּיּוֹ מִמֶּנּוּ ה
הַחֲיִים וְהוּא מִיָּן בְּסַמִּיכוֹת אֵל הַגֶּשֶׁם ה
הַנּוֹזֵן אֲשֶׁר עָלָיו אֲשֶׁר יְבַלֵּל הַצְּמָחִים ו
וְחֵבֶה גַב־סוּג אֲמִצְעֵי לְמַח שֶׁתִּתִּיּוֹ וְאִין
אֲמִצְעֵי לְמַח שֶׁעָלָיו וְנִקְרָא הָיָה וְחַצ
וְהַצּוֹמֵחַ הַמִּיָּנִים הַחֲלָקִיִּים בִּי סוּג הַנּוֹזֵן
יְחַלֵּק לְהִי וּלְצוֹמֵחַ וּלְזוֹלָתָם : וְרַע בִּי
חֲסוּגִים

animal cōtinet om̄es species habētīū uitā:
 sic uegetatiuū cōtinet species omniū uege/
 tabiliū, ideo & uegetabilitas ipsa est genus.
 Et sicut corpus cibabile seu nutritibile conti/
 net uiuens seu animal & uegetabilitatem,
 quorū scilicet est genus: sic corpus nō nutri/
 bile cōtinet cœlos, et stellas, et elemēta, atq;
 scaturigines: est igit̄ & ipsum genus unū.
 Dicimus p̄terea q̄ corpus absolute captū
 cōtineat om̄ia, & nō est nomē aliqd' gene/
 ris cōmunius eo, qd' nos quoq; substantiā
 uocam⁹, sicut et corpus absolutū uocamus
 genus supremū: & ediuerso hominē, equū,
 afinū, ferrū, & eis similia, uocamus species
 ultimas, ideo q̄ nō sit alicui eorū species a/
 lia p̄ter indiuidua specīfica. Vocatur aut̄ ui/
 uens seu animal genus mediū & spēs me/
 dia, quia est genus in relatione eorum quæ
 sub se uiuunt, & species respectu corporis nu/
 tribilis qd' est supra se, cōtinentis scilicet ue/
 getabilia & uitā habentia, qd' & ipsum est
 genus mediū respectu inferiorū, licet non
 ad ea quæ sunt supra se: uocat̄ q̄ uiuificati/
 uum & uegetatiuū specierū particularium.
 Nam diuidit̄ genus nutritibile in uiuens &
 uegetatiuum & reliqua. Scias præterea

*Genus gene
 raliſſimum.*

*Species spe
 cialiſſima.*

*Genus me/
 dium.*

הגיון חר שמעון

הסוגים העליונים לכל הנמצאות לפי
ז'ח שבאר אריסטוטלוס עשר סוגים :
הסוג הראשון העצם השני הנפח הש
השלישי האר הרביעי הסמיכות הח
החמשי המתי הששי האנח השביעי
המצב השמיני לו התשיעי שיפעל ע
העשירי שיתפעל : ואלה הסוגים הא
האחר מהם והוא ראשון העצם והט מ
מקרים ולכל אחר מהם מינים אמצעי
מינים האחרונים ואישים והכרלים וס
וסגולות ואלו הם סוגים עליונים אשר
יקראו מאמרות ויריעת אלו המאמרות
ובל משיגיהם ודמיוני סוגיהם הא
האמצעיים ומיניהם ואישיהם : והוא
הספר הראשון מן ההגיון והשני יכלול
על המושגלות המורכבות והוא ספר ה
המליצה והשלישי ספר ההקש וכבר ס
קדם זכרון ענין ההקש ותמונתיו ומיניו
ואלה ג ספרים הם כללים למה שביא
אחריהם מן הספרים הנשארים והראשון
מן הספרים החמשים והוא ספר חר ספר
המופת

LOGICA RAB. SYM.

quod genera generalissima omnium rerum,
 amenta. iuxta quod Aristoteles explicauit, sunt 10.
 Genus primum est substantia. Secundum,
 quantitas. Tertium, qualitas. Quartum,
 relatio. Quintum, quando. Sextum, ubi.
 Septimum, situs. Octauum, suum seu habi-
 tus. Nonum, actio. Decimum, passio.

Vnum autem ex his generibus, nempe pri-
 mum, est substantia: alia nouem sunt acci-
 dentia. Et quodlibet eorum habet species
 intermedias, & species specialissimas, indi-
 uida, differentias, atque propria. Et ista ge-
 nera suprema uocantur prædicamenta, si-
 cut & notitia istorum prædicamentorum,
 & omnium quæ accidunt eis: & exempla
 generum intermediorum, et specierum, at-
 que indiuiduorum ipsorum. Iste igitur est
 primus liber Logicæ.

Peri herme-
 nias.

Secundus uero complectitur intellectio-
 nes compositas: est enim liber de oratione.

Tertius est liber syllogismi, cuius mentio
 iam præcessit, ubi tractauimus de syllogi-
 smo & figuris atque modis eius. Isti tres libri
 sunt communes ad ea quæ in posterioribus
 libris adducit.

Liber primus de alijs quinque, quæ est quartus,
 est de

חגיון הר שמעון

המופת והחמשי ספר הנצוח וחששי ס
ספר החלצה וחשביעי ספר החטעאה ו
והשמיני ספר השירי : ועתה נבאר
בונת אלו המינים : בשנזכיר סוגו ות
והברלו נקראתו גדר ואם בארנוהו בסוג
וסגולה קראנוהו רושם : רמיון זה א
אמרנו בגדר הארס הוא החי המרפר ה
הנה החי סוגו והמרפר הברלו : ופעמי
וגדר הארס גב שהוא חי מרפר מה ות
וההיה המוח היא החברל האחרון אשר
יבריל בינו ובין המלאכים ואם בארנו
שם הארס שנאמר רחב החזה או שב
שנאמר הוא נצב הקומה או הוא חי י
צוהק הנה אנחנו נקרא אלה הרשמים :
ובן פעמים נבאר השם ונפירחו בסוגו
ומקרוו באמרנו בבאור שם הארס הוא
החי יכתוב או החי ימבור ויקנה והוא
גם פן נקראתו רושם : הנה כלל הש
השמות אשר יתבארו ענינם בשער ה
הזה יז שמות והם חסוג המין האיש ה
חברל סגולה מקרה הקיים המקרה ה
הנפרד

LOGICA R A B S Y M.

ol. corum est de demōstratione. Quint^o de uictoria
enchorū. Sextus de persuasione. Septimus de sophi/
efinitio. smo & deceptione. Octauus est liber poë/
criptio. ticus. Sed nūc declaremus quid uelint istæ
 species. Quādo recordamur ipsi⁹ generis
 & differētiae eius, uocamus illud definitio/
 nem. Qd' si explicamus ipsum p genus &
 propriū, uocamus id descriptionē. Exem/
 plū huius. Dicimus in definitione hominis
 est uiuens seu animal loquens. Ecce uiuēs
 est genus suum, & loquēs differentia eius.
 Aliquādo autē definiūt homo & hoc modo,
 q̄ est uiuēs loquens mortale. Est autē mors
 ipsa differentia ultima quæ ip̄m distinguit
 ab angelis. Porrò si explicemus uocabulū
 hois hoc modo quō dicit̄ lat⁹ pectore, uel
 quo dicit̄ erectus statura, uel q̄ est animal
 risibile, uocamus has descriptiones eius. Sic
 quando explicamus nomē ipsum, quo co/
 gnoscām⁹ ip̄m in genere suo atq; accidēti/
 bus, ut cū dicimus in interptatiōe homi^s,
 est animal qd' scribit, uel animal qd' uendit
 & emit, uocamus inq; & hoc descriptionē
 eius. Sūma nominū quæ explicata sunt in
vocabul. hoc cap. 17. scilicet: Gen⁹, spēs, indiuiduū,
us capit. differētia, p̄priū, accidēs inseparāble, accidēs
 separabile.

הגיון הר שער

הנפרד חסוג העליון המין האחרון המ
המינים האמצעיים חסוגים החלקיים
חסוגים העליונים המאמרות העצם ה
הגרר הרושם : וזכרנו העשרה מא
מאמרות ולא בארנו מהם זולת עניין מ
מאמר העצם כי באורים שנשאר קשה
על המתחיל ויארך אריכות אפשר ש
שלא יובן מימנו דבר נא בהתבוננו ול
גלימוד מופלגי :

שער יא

כל מה שימצא לרבה
מתמיד בירידת האבן
למטה והיוב מנה כח בזפירותו נקרא ב
בעצמות וכן מה שימצא על הרוב ש
שנאמר שהוא עצמות גב באמרנו כל א
אדם בעל חמשה אצבעותיו בעצמות ו
ואעפי שפעמים ימצא בעל ו אצבעות
ובן כל מה שימצא על הרוב במוציאות
הקור בזמן הסתיו והחוס בזמן הקיץ הנה
גב יאמר בו בעצמות ובכלל העניינים
הטבעיים בלם ואם היו על הרוב הנה הם
עצמותיים : וכל מה שמוציאתו על מעט
חנת

separabile. Genus supremum, species nouissima, species intermediae, genera particularia, genera suprema. Prædicamenta, substantia, diffinitio, descriptio. Meminimus autem 10. prædicamentorum, sed non explicuimus ex eis nisi prædicamentum substantiæ: quia explicatio aliorum est difficilis incipienti: & si quis diu in eis moram traheret, possibile est quod non intelligeret quippiam inde, nisi uteretur intelligentia & studio excellenti.

CAP. VNDECIMUM.

OMne illud quod perpetuo inuenitur in aliqua re, ut est descensus in lapide, & debitum mortis in habentibus uitam, dum scilicet cogitant ipsam, uocatur de essentia seu de per se. Sic quoque id quod inuenitur plerumque & frequenter, est de essentia: ut quum dicimus hominem habere quinque digitos, tamen si quandoque inueniatur, qui senos habet digitos. Item quicquid ut in plurimum inuenitur, ut est entitas frigoris tempore hyemali, & calor tempore æstiualli, dicitur etiam hoc modo esse per se.

Et summarie, omnes res naturales, etiam si plerumque eueniant, sunt essentielles: & rursus, omne id quod raro existit uel fit, dicitur

*Que insint
per se.*

per accidens

הגיון חל שמעון

הנה יאמר בו שהוא במקרה כמי שי
שיחפור וימצא מטמון וככלל העניינים
המקריים כלם שאינם מכוונים היו מן
האדם או מזולת אדם יאמר על כל ש
שימצא מהם שהוא היה במקרה :

הנה זה העניין מה שבמצמות ועניין מ
מה שבמקרה : וכן תואר יתאר בו רב
מה וחתאר החוא נמצא ברב החוא ב
בעת שיתאר אותו הנה זה נאמר בתואר
החוא שהוא נמצא בפועל : וכאשר
יתואר הרב בתאר בלתי נמצא בו עתה
אבל פי הוא מוכן ומזומן שיגיע לו ה
התואר החוא הנה אנחנו נאמר פי התאר
החוא בבח : המשל אמרנו בחתיבת ה
הברזל זהו סית פי הוא מוכנת שתהיה
סוית הנה היא סית בבח ואין חתיבת ה
הלבד והעור כן : ויש חברל גדול בת
הערר עניין הסוית מחתיבת חברל ובין
הערר עניין הסוית מחתיבת העור כן א
אמרנו בנער פאשר יולד זה בותב עניונו
שהוא בבח הרחוק ואמרנו בנער קודם
שיתחיל

LOGICA RAB. SYM.

Dicitur esse per accidens & à casu: ut quum
 quis fodit & inuenit thesaurum: & in sum-
 ma, omnes res accidentales quæ nō inten-
 duntur ab homine isto uel ab alio homine
 dicitur de omni eo quod sic ab eis inuenit,
 q̄ sit res per accidens. En habes nunc quid
 sit esse per se, & quid esse per accidens. Sic
 res aliqua denominat̄ à forma accidenta-
 li, quando forma ipsa inuenit̄ in ea, de qua
 scilicet dicere solemus: res illa actu & de fa-
 cto informatur hac forma. Quando autē
 res aliqua potest denominari aliqua for-
 ma, quæ tamen actu sibi non inest, sed ha-
 bet aptitudinem & dispositionem ut sibi
 forma inesse possit, dicimus hanc formam
 esse in potentia. Exemplum. Dicimus de
 portione ferri: hoc est gladius, quia scilicet
 dispositionē habet ad gladiū. Vides quo-
 modo gladius sit in potētia? Nec id tantū
 de ferri massa, sed & de minera dici potest:
 licet differentia magna sit inter priuationē
 gladij in massa ferri, & priuationem gladij
 in massa mineræ. Sic dici-
 mus de puero iam nascendo: iste est scri-
 ptor: sensus est qd̄ est in potentia remota.
 Dicimus ulterius de puero qui nondum
 f scribere

Esse in actu

*Esse in po-
 tentia*

חגיון ה' שמעון

שִׁיתְחִיל בְּלִמּוֹר שֶׁהוּא כּוֹתֵב בְּכַח הַנֶּחֱסֵה
הוּא כֹחַ יוֹתֵר קְרוֹב מִן הַרְאִשׁוֹן וְאִמְרָנוּ
בַּעֲת לִמּוֹרוֹ שֶׁהוּא כּוֹתֵב בְּכַח הַנֶּחֱסֵה הַכֹּחַ
הַזֶּה יוֹתֵר קְרוֹב מִמֶּה שֶׁלִּפְנֵינוּ וְאִמְרָנוּ כ
בְּמִי שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּכַתִּיבָה בַּעֲת שֶׁהוּא י
יִשֵּׁן שֶׁהוּא כּוֹתֵב בְּכַח הַנֶּחֱסֵה הוּא יוֹתֵר גַּב
קְרוֹב מִן הַרְאִשׁוֹנִים וְאִמְרָנוּ וְהוּא עַר ו
זֶלְפָּנוּ קוֹלְמוֹס וְהַרְיוֹ וְהַקְלֵת שֶׁהוּא כ
כּוֹתֵב בְּכַח אֲבֵל הוּא בְּכַח הַקְרוֹב מְאֹד וְלֹא
נִקְרָא הוּא כּוֹתֵב בְּפוֹעֵל לֹא בַּעֲת שׁוֹכֵחַ וְכּוֹב :

וְכֵן כָּל מַה שְׂדוּמָה לֹחַ :

וְאוֹלָם הָאֲרֻכָּנוּ לְבֹאֵר זֶה הָעֵנִיּוֹן בַּעֲבוּר
שֶׁהַפְּלִסְטִינִים יֹאמְרוּ כָּל מִי שֶׁלֹּא יִבְרִיל
בֵּין מַה שֶׁנִּכְתַּב וּבֵין מַה שֶׁנִּפְּוֵעַל וּמַה
שֶׁנִּעֲצָמוֹת וּמַה שֶׁנִּמְקָרָה וּבֵין הַעֵנִיּוֹנִים
הָעֵנִיּוֹנִים הַמְּלֵאבוֹתִיּוֹת וּבֵין הָעֵנִיּוֹנִים
הַטְּבֵעִיּוֹת וּבֵין הָעֵנִיּוֹן הַפְּלִלִי וּפְרָטֵי הַנֶּחֱסֵה
הוּא כֹלְתֵי יוֹרֵעַ רָבֵר :

כָּל שְׁנֵי רְבָרִים שֶׁחַס כְּאֲשֶׁר נִמְצָא אַח
אַחַר מַחֵס הַסְּתֵלֵק מִצִּיאֹת הָאֲחֵר נִק
נִקְרָא הַפְּגִים בְּחֹס וְחֵקוֹר

scribere didicit, quod sit scriptor in potentia: sed hæc potentia est magis propinqua quàm prima. Dicimus etiam pro tempore quo didicit quod sit scribens in potentia. Ecce potentia ista est propinquior quàm præcedens. Dicimus insuper quod ille qui habet peritiam scribēdi, pro tempore quo dormit, est scribens in potentia. Ecce & hic prioribus est in propinquiori potentia.

Ille uero qui uigilat, & ante se habet calamum & atramentum atq; chartam, dicimus quod ille sit in potentia scribendi propinquissima, licet non dicatur actu scribens, nisi pro tempore quo scribit. Sic intellige de omnibus similibus.

Et quidem nos prolixi fuimus in declaranda ista materia: sed non sine causa, quando quidem philosophi dicant quod quicunq; non distinguit inter id quod est in potentia & quod est in actu, & quod est per se & quod per accidens, & inter res artificiales & res naturales, & inter rem uniuersalem & singularem, is inq; est rerum imperitus.

Contraria
circa idem
subiectum. Quæcunque duo entia sic se habent, quod cum unū inest, alterius entitas tollitur, uocamus ea contraria: ut est calor

f 2 & frigi.

והגיון חל שמעון

והקור והלחות ויובש ומן הפכים מה ש
שניניהם אמצעים בהם והקור פי ב
ביניהם הפושר ; ומחם מה שאין אמ
אמצעי ביניהם חוזג והנפרד במספר כל
מספר אם זוג אם נפרד ; וכאשר היו
שני רברים אי אפשר התחברם יחד ב
במקום אחר אבל פי אחר מחם מציאות
דבר מה והאחר הסתלקות כמו המציאות
והעדרו פעורון ; הנה אנהנו נאמר פי
הראות קנין והעזרת העדר ולא נאמר בו
שני הפכים כמו שנאמר בהחום והקור
פי החום והקור הלקס במציאות שניה נ
ואין החום אפשר המציאות יותר מן ה
הקור ולא הקור אפשר המציאות יותר
מן החום ואין בו ראות ועזרת ובה יד
יובדל בין העדר והקנין ובין שני הפכים
וכן אמרנו החכמה וחשכלות נאמר ה
החכמה קנין והעדר הקנין הוא הס
חשכלות נכן העושר והעוני ומציאות ב
פשע בראש והקרהת ומציאות בה
בהשנים בפה והעדרם והרבור והעלמות
כל אלה

& frigiditas, humiditas & siccitas Sunt etiam inter contraria aliqua quæ habent media: ut est calor & frigiditas, inter quæ mediatur tepiditas. Sunt rursus alia quæ nullum habent medium: ut paritas & imparitas in numero: omnis enim numerus aut est par aut impar. Sunt igitur hoc modo duæ res impossibiles, quæ in eodem loco coniungi nequeunt, sed si unum adest, aliud abest, ut est entitas & sua priuatio, sicut cæcitas. Ecce nos dicimus quod uisus sit habitus, & cæcitas priuatio. Non autem dicimus quod sint duo contraria, sicut dicimus de calore & frigiditate: quia calor & frigiditas sunt æqualis potestatis in entitate, nec potest calor plurius esse in entitate quam frigus, sicut nec econtra frigus potest esse maioris entitatis quam calor. Non autem sic est de uisu & cæcitate. Ex his itaque patet differentia quæ est inter priuationem & habitum, atque inter duo contraria. Hoc modo dicimus sapientiam & stultitiam differre ut habitum & priuationem. Nam sapientia est possessio, & priuatio eius est stultitia. Sic diuitiæ & paupertas, capillatura capitis & caluities, habere dentes in ore & priuatio eorum: loquela & mutum esse.

Habitus & priuatio.

חגיון חר שמעון

כל אלו נקראים קניין והערר ולא יתואר
בשם הערר בא מי שטבעו שימצא לך
הקניין החוא הכרחי להערר החוא כי א
אנהנו לא נאמר בנותל שחוא סבל ולא
עור ולא אלס חנה זה העניין הקניין ו
והערר בהסבמתינו : ומן השמות ש
שתשמע אותם יוכנו לך עניינים אשר
נדו עליו בלשון החוא מבלתי שתצטרך
אל הקשה בין העניין החוא ובין האחר
באמרנו הפרול ונחנשת המאכל ות
והמשתח העמידה והישיבה ורומיקם
ומן השמות מה שלא יגיע לך העניין
החוא שיוורו בשם החוא בא בהקשה ב
בינו ובין רבר אחר באמרנו הארוך ות
והקצר חנה לא יגיע בשבל עניין היות זה
ארוך בא בהקשה במה שחוא יותר קצ
קצר ממצו ולא יצויר שזה קצר ער ש
שיגיע בשבלנו יותר ארוך ממצו :
חנה זה היחס אשר בין הארוך ות
והקצר ומה שרומח להם נקראחו אב
אנהנו והצטרפות ונקרא לכל

omnia inquam ista uocantur habitus seu possessio & priuatio.

Et nota quod nihil denominatur nomine priuationis, nisi cuius natura est posse habere illius priuationis formam, imò ad eam necessitari. Non enim dicimus de muro quod sit stultus uel cæcus uel mutus. Hæc de habitu & priuatione. Nūc de conuenientijs nostris.

*Nomina
relatiua.*

Sunt nomina quæ cum audis, percipis significata eorū in lingua ista, nec cogeris cōferre rem unā cum alia: ut cum dicimus, ferrū & æs, cibatio & potatio, statio & sessio, & his similia. Sunt rursus nomina quorum significata non assequi poteris nisi ex collatione quadam unius rei ad aliam: ut cum dicimus, longū & breue: ecce non poteris attingere tuo intellectu quod longum sit istud, nisi compares ipsum ad id quod est minus eo: sicut nec ecōtra imaginari quispiam ualet, quàm breue sit istud, quousq; apprehensum fuerit nostro intellectu illud quod est longius eo. En istam collationem longioris & breuioris, & quicquid eis simile est, uocamus relationem. Id uero quod comparatur alteri, uocamus relatiuum,

לכל אהר המצטרות ונקראתו שניהם
יחר המצטרפים וכן מעלה ומטה הח
החצי והכפל הקורס והמתאחר :
וחמתהלת והשוה והאוהב והאויב והאב
והבן העבר והארון : כל אלה והרומים
לחם נקרא כל אחר מהם המצטרות פי
לא יגיע עניינו בשכל בא בשעור וה
והקשה בינו ובין רבו אחר והיחס ההוא
אשר ביניהם הוא אשר נקרא ההצטרפות
ואולם העניינים אשר יקראם מ
מקדוק הערב הסמוך בנער ראובן ופ
ופתח הבית הנת אנהנו נקראתו השם ה
תנוטה ובמו שנאמר לשללת והמחייבת
מתנגרים כמו שקרם פן נאמר בכל הע
הערר וקניין וככל שני הפכים וככל מ
מצטרפים שהם מתנגרים : הנה כלל
השמות המפורשה עניינם בוח השער
יר והם מה שבעצמות מה שבמקרה ה
העצמותיים העניינים המקריים מה ש
שבכח מה שבפועל הפח הקרוב הפח ה
תכחוק התפכים התפכים אשר ביניהם
אמצעי

15
17

& utrūq; simul, relatiua. Huiusmodi sunt supra & infra: dimidium & duplum: prius & posterius: mutabile & stabile: diligens et odians: pater & filius: seruus & dominus: omnia inquam ista & eis similia: & unum quodq; eorum uocamus relatiuum: quia non apprehenditur res ipsa ab intellectu, nisi in quadam mensura & collatione, quæ est inter ipsam & aliam rem. Comparationem uero ipsam seu respectum qui est inter eas, uocamus relationem.

Cæterū res illas quas uocat politior grammaticus copulationē, ut est, puer Ruben: ianua domus: ecce nos uocamus ipsum nomen obliquum. Et sicut dicimus quod negatio & affirmatio opponuntur, ut supra patuit, sic dicimus de omni priuatione & habitu: item de quibuslibet duobus contrarijs, & de omnibus correlatiuis, quod sint opposita.

*Vocabula
huius capit.*

Porro summa nominum quorum significata sunt explicata in isto cap. est 16, uidelicet quid sit esse de essentia, quid p accidēs, essentialia, res accidentales, qd esse in potentia, quid esse in actu: potētia p̄p̄inqua, potētia remota, cōtraria, cōtraria habentiā

f s medium;

הגיון הר שמעון

אֲמַצְעֵי הַחֲפָכִים אֲשֶׁר אֵין בִּינֵיהֶם אִם
אֲמַצְעֵי הַקְּנִיין הַעֲרֵר הַחֲצֵרֹפּוֹת הַמַּ
הַמְצַטְרֵת הַמְצַטְרָפִים :

שַׁעַר יב יֹאמֶר אֲצִלֵּנוּ בְּרַבֵּר שֶׁ
שֶׁהוּא יוֹתֵר קוֹרֵם מִרְ

מִבְּרַבֵּר אַחֵר עַל הַמִּשָּׁח מִיָּנִים : אַחֵר
מֵהֶם הַקְּרִימָה בּוֹמֵן בְּאֲמַרְנוּ נָח יוֹתֵר קִ
קוֹרֵם מֵאַבְרָהָם : וְהַשְּׁנִית הַקְּרִימָת

בְּטֵבַע פְּחֵי וְהָאָרֶם בִּי אַתָּה תוֹבֵל לֹס
לְסַלֵּק הַחֵי יִבְטַל מִצִּיּאוֹת הָאָרֶם וְאִם י
יִוֹבֵל לְסַלֵּק הָאָרֶם לֹא יִבְטַל מִצִּיּאוֹת הַ
חֵי : הֵנָּה אֲנַחְנוּ נֹאמֵר בִּי חֵי יוֹתֵר

קוֹרֵם מִן הָאָרֶם בְּטֵבַע וְהָאָרֶם מֵהָאֵחֵר
מִן חֵי בְּטֵבַע : וְהַשְּׁלִישִׁית הַקְּרִימָת
בְּמִרְדָּגָה בְּשָׁנֵי אַנְשִׁים רַרְר מִשָּׁל אַחֵר
מֵהֶם שִׁישַׁב קְרוֹב הַשְּׁלִטוֹן וְהָאֵחֵר רְחוֹק
מִמֶּנּוּ הֵנָּה נֹאמֵר שֶׁזֶה יִקְרָם זֶה בִּמְ
בְּמִרְדָּגָה : הַרְבִּיעִית הַקְּרִימָת בִּמְ

בְּמַעֲלָה וְהוּא הֵיזֵת אַחֵר מִשְׁנֵי הַרְבָּרִים
הַנִּכְבָּר מִשְׁנֵיהֶם בְּמִין הָאֵחֵר אוֹ בְּשָׁנֵי
מִיָּנִים מִתְחַלְּפִים : רַמְיוֹן זֶה שְׁנֵי

רַבִּימָיִם

medium, contraria inter quæ non est me/
dium: habitus, priuatio, correlatio, correla/
tium, correlatiua.

CAPVT DVODECIMVM.

*Modi prio/
ritatis.*

Dicitur apud nos de re, quæ est prior
alia re, quinque modis. Primo est prio/
ritas quædam in tempore: ut cū dicimus,
Noah prior est Abrahamo. Secunda
prioritas est in natura: ut animal & homo.
Si enim tuleris animalitatem, tollis et essen/
tiam hominis. Si autem amoueris
hominem, non ideo annihilasti animalita/
tem. Dicimus ergo animal homine prius
esse in natura, & hominem posteriorem a/
nimali. Tertia prioritas consistit in gra/
du: ut sint causa exēpli duo homines, quo/
rum unus propinquus sedet præfecto alter
autem longius ab eo habet locum: en dici/
mus hic, quod iste prior sit illo in gradu.

Quarta prioritas consistit in dignita/
te, quando scilicet inter duas res eiusdem
speciei est una quæ altera honorabilior est:
uel etiam si sint de duabus diuersis specie/
bus. Exemplum huius: Sunt duo
medici

הציון חד שמעון

דופאים או שני מרקרקין אחר מהם
יותר חכם מן האחר הנה נאמר ביותר
חכם משניהם שהוא יותר קורס במ
במלאכה ההיא במעלה ובן אם יתהלכו
המלאכות כמו שיהיה אדם חכם את ל
לא יהיה מופלג במלאכה ואדם אחר מ
מקור בקיא ברקור הנה אנחנו נאמר ב
בהכנס ההוא שהוא יותר קורס מן המ
המרקור במעלה כי מלאכת החכמה ק
קורמת למלאכת הרקור במעלה
והחמישית קרימה סבה והוא שיהא ש
שני דברים מספיקים במציאות ולא י
ימצא אחר מהם בלתי האחר וזאת פיה
האחר מהם סבה למציאות האחר הנה
אנחנו נאמר הסבה יותר קורס מן המ
המסובב כמו שנאמר כי עלית השמש
יותר קורמת מאור היום : ואנחנו נ
נאמר בשני דברים שהם יחד בזמן ב
באשר יהיו נמצאים בעת אחר נאמר ש
שהם יחד במקום באשר יהיו נמצאים
במקום אחר וכל שני דברים יהיו ק
מרחקים

medici uel duo grammatici, & unus est al-
 tero peritior & doctior: dicimus quod do-
 ctior inter hos duos est prior dignitate in
 hac arte. Sic si diuerfas calleant artes, ut si
 unus sit doctus & sapiens, etiam si non sit
 excellens in arte: & homo unus sit saltator,
 peritus quidem in saltando, ecce dicimus
 de sapiente illo quod sit prior dignitate sal-
 tatore, quia ars sapientiæ prior est arte sal-
 tandi in sua nobilitate.

Quinta prioritas est causæ, quando scilicet
 sunt duæ res analogæ in sua entitate, &
 una earum non inuenitur absque alia, nisi
 quod una est causa efficiendi aliam: ecce di-
 cimus tunc causam priorem esse suo effe-
 ctu. Exempli gratia:

*Modi simul
 tatis.*

Dicimus quod ascensus solis sit prior luce
 diei. Eodem modo dicimus de duabus
 rebus quæ simul sunt in tempore, quum in
 uno & eodem oriuntur tempore.

Idem sentiendum est de rebus quæ simul
 sunt in loco, quæ scilicet in uno & eodem
 loco simul esse inueniuntur.

Sic omnes duæ res dicuntur esse simul
 elongatione

חגיגון חר שמעון

מִרְחֶקֶם מִהִתְחַלֵּה אַחַת מִרְחֶק אַחַר ה
הִנֵּה אֲנַחְנוּ נֹאמֵר שֶׁהִם יַחַד בְּמִדְרַגָּה כ
בְּכַפֵּל וְחֻצְי וּבֶן חֲסֻמוּכִים יַחַד מִצֵּר ה
הֲסֻמִּיכוֹת וְכֹל שְׁנֵי רֵבְרִים בְּשִׁימְצֵא א
אַחַר מֵהֶם יִמְצֵא אַחַר וּבְשִׁיִּסּוּלֶק אַחַר
מֵהֶם יִסּוּלֶק אַחַר הִנֵּה אֲנַחְנוּ נֹאמֵר שֶׁ
שֶׁהִם יַחַד בְּטַבַּע : הִנֵּה כָּל הַשְּׁמוֹת א
אֲשֶׁר הִתְבָּאֵרוּ עֲנִינֵיהֶם בְּזֶה הַשַּׁעַר ט
שְׁמוֹת וְהֵם הַקּוֹרֵם בְּזִמְנֵן הַקּוֹרֵם כִּמ
בְּמַעֲלֵה הַקּוֹרֵם בְּמִדְרַגָּה הַקּוֹרֵם בְּסִבַּת
הַקּוֹרֵם בְּטַבַּע יַחַד בְּסִבַּת יַחַד בְּזִמְנֵן יַחַד
בְּמִקּוֹם יַחַד בְּמִדְרַגָּה יַחַד בְּטַבַּע

שַׁעַר רַג הַטַּבַּע אֲשֶׁר יִקְרָאוּ מ

מִרְחֶק הָעֵרֶב הַפֶּעַל ח
חַיָּא אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ נִקְרָאוּ הַקְּנִיָּן וּכְבֵר
זְכָרֵנוּ זֶה וְנִקְרָא הָאוֹת מֵלֶחַ וְהַשֵּׁם מִפְּנֵי
מֵה שֶׁנִּקְרָאוּ שֵׁם יִשְׂרָאֵל וּמִפְּנֵי מֵה שֶׁ
שֶׁנִּקְרָאוּ שֵׁם בְּזוֹטָה : (וְאִמֵּר אֲבִנ
אֲבוּבָצֵר אִמְרָבִי כְּבֵר קָרַח בְּלִשׁוֹן הָעֵרֶב
פִּי כָּל שֵׁם נִקְוֹרוֹ בְּחֹלֶם הוּא אֲשֶׁר יִקְרָאוּ
בַעַל

L O G I C A R A B . S Y M .

elongatione , quæ habet ab uno principio eandem elongationem uel dimensionem, dicunturq; simul esse in gradu: ut duplum & dimidium. Sic quæ simul cõiuncta sunt, sunt simul ex parte cõiunctionis . Et omnes duæ res sic dispositæ, ut quando una inuenitur, reperitur & alia , & quando una earum definit esse, definit & alia , dicuntur simul esse natura.

Vocabula huius capit. Omnia nomina quorum significata in hoc capite sunt explicata, sunt nouem : uidelicet prius tempore, prius dignitate, prius gradu, prius causa , prius natura : simul causa, simul tempore, simul loco, simul gradu, & simul natura.

C A P V T X I I I .

Naturam illam quã syncerior grammaticus uocat operationem, nos uocamus possessionem seu habitum : de qua re iam mentionem fecimus . Appellamus etiam literam dictionem, & nomen quoddam rectum, aliud uero obliquum.

Dicit præterea Abuchzar Apherbites, iam usum obtinuisse in lingua Arabica, quod omne nomen cum holem punctatũ , uocet à Logico

הגיון הו' שמעון

בעל מלאכת התגיון השם ישׁר והשם
שנקודו חרץ או פתח יקראהו בעל מל
מלאכת התגיון השם הנוטה הנה זה ר'
דבר אבובצר ואולם השם אשר נקראהו
בלתי מגיע הוא שם מורכב ממלה לא
והקניין באמרך לא רוצה לא הכם ולא
מרבב : והשמות אשר יקראם מר
מרקרק הערב שמות הפעלים והם
והמתפעלים הם אשר נקראם אנחנו ה
השמות הנגזרים : ואשר יקראהו ה
המרקרקים המקור נקראהו המשל ה
הראשון : והשמות אשר יקראוהם הנ
הנסתרים כמו אני ואנחנו ואתה והוא
והם חנו והוא והבת וחיור בעברו וע
ועברה ועברך ועברי הנה אנחנו נקראם
כלם הנסתרים בגנויים : ונקרא התואר
והמתואר מאמר הורכב הרבבת באור פ
פי' חבור ותנאי באבורנו ראובן הנותב ו
ושמעת הלבן וכן השם הסמוך והנסמך
אליו הסמיכות אשר נקרוק נקרא גב
מאמר הורכב הרבבת באור ותנאי :

ואולם

2 Logico nomen rectum: nomen uero illud quod punctatur cum hirec uel pathah uocatur à perito artis Logicæ nomen obliquum. En istud est uerbum Abuchzari.

Porro nomen quod uocamus negatiuum est nomen compositum ex dictione Non, & possessione: ut quum dicis, non uidens, insipiens, non loquens. Et nomina quæ congruus grammaticus uocat nomina agentia & patientia, sunt quæ nos uocamus nomina disgregata. Et quod Grammatici uocant infinitiuum, nos uocamus exemplum primum. Proinde nomina quæ ipsi uocant absentia, ut ego & nos, tu, ille, illi, Vau, he, caph, & iod: ut seruus eius, famulus ipsius foemina: seruus tuus, seruus meus: en nos uocamus ea omnia absentia cum affixis.

Porro formam denominantem & rem denominatam uocamus orationem compositam compositione explicationis, hoc est, complexum & conditionem: ut quum dicimus, Ruben scribit, & Simeon est albus. Sic nomen subiunctum & cui regimen est adiunctum, quod etiam in grammatica hoc modo uocamus orationem compositam compositione explicationis & conditionis.

g Caterum

חגיון חר שמעון

וְאֹלָם מֵאִמֵּר גּוֹזֵר הַהוֹתֵר נִקְרָאָהוּ מֵ
מֵאִמֵּר הוֹרֵכֵב הַרְפֵּכֵת בְּסִפּוֹר : וְחֵשׁ
וְהַשְּׂמוֹת בְּכֹל לְשׁוֹן יִחְלְקוּ חֵלּוּקָה הַבִּ
הַכְּרֵחִית אֶל הַשְּׁלֵשָׁה סוּגִים אִם נִבְרָלִים
אִם נִרְרָפִים אִם מְשׁוֹתָפִים : וְזֶה בִּי
הַעֲנִיִּין הָאֲחֵר בְּאִשֶּׁר יִהְיוּ לוֹ שְׂמוֹת רַב
רַבִּים חֵם שְׂמוֹת נִרְרָפִים הֵנָּה שֵׁם אֲחֵר
לְעֲנִיִּינִים רַבִּים הוּא שֵׁם הַמְּשׁוֹתָת :

וְכַאֲשֶׁר חִיו שְׂמוֹת מְשׁוֹנִים מֵעֲנִיִּינִים שֵׁ
שׁוֹנִים כָּל עֲנִיִּין יֵשׁ לוֹ שֵׁם מִיּוֹחֵר חֵם
שְׂמוֹת הַנִּבְרָלִים : רַמְיוֹן זֶה בְּלִשׁוֹן הַ
הַעֲבָדִי אֲרֵם אִישׁ אֲנוֹשׁ לְזֶה חֵמִין חֲחִי
: סִבִּין מֵאֲבֵלֶת לְזֶה חֵמִי חֵם שְׂמוֹת

נִרְרָפִים : וְחִיוֹתֵם כְּהַפֵּךְ זֶה יִקְרָאוּ מֵ
מְשׁוֹתָפִים כְּמוֹ עֵין הָעֵין הַרְוֹאֵה וּמְכּוֹעַ
חֵמִים הֵנָּה אֵלֶּה מְשׁוֹתָפִים : חֵמִים הַ
הָאֵשׁ וְהָאֵלֶן הֵנָּה אֵלֶּה שְׂמוֹת הַנִּבְרָלִים
וְכֵן כָּל הַשְּׂמוֹת חֲרוּמִים לְאֵלֹהֵי :

וְהַשְּׂמוֹת הַמְּשׁוֹתָפִים יִחְלְקוּ
לְשֵׁשׁ חֲלָקִים מֵחֵם הַמְּשׁוֹתָפִים שְׂתוֹת
גְּמוֹר מֵחֵם מוֹסְבָּמִים וּמֵחֵם הַמְּסוּפָּקִים
וּמֵחֵם

Ceterum orationem quæ partem *de*cernit, uocamus orationem compositam compositione narrationis.

Item nomina per totam linguam diuiduntur necessaria diuisione in tria genera: aut enim sunt distincta, aut synonyma, aut æquiuoca. Quando enim est res aliqua una quæ multa habet nomina, uocantur illa nomina synonyma. Si nomen unum multas significet res, uocatur nomen æquiuocum seu commune. Quod si sint multa nomina & diuersa, significãtia res diuersas, ut qualibet res habeat proprium nomen, sunt nomina distincta. Exemplum huius in lingua Hebraïca: Homo, uir, homo: una species animalis. Ensis, gladius, sub armis: hæc sunt nomina synonyma. Si contrarium fiat, uocantur æquiuoca: ut ain, est oculus uidens & scaturigo aquarũ: hæc uocantur æquiuoca. Item aqua, ignis, arbor: hæc sunt nomina distincta. Idem est de omnibus nominibus his similibus.

Proinde nomina communia discernuntur in sex partes: quædam enim eorum sunt æquiuoca absoluta æquiuocatione: & quædam uniuoca: quædam analogæ:

הגיון הר שמיעון

ומהם מי שיאמר בכלל וביחוד ומתם
המושאלים ומתם המועתקים : והשם
המשותף הגמור הוא נאמר על שני ה
העצמים אין שהות ביניהם בענין מן ה
הענינים כלל אשר בעבור השתתפו ב
בשם זה כשם העין הנאמר על הוש ה
הראות ועל מבוע המים : וכשם הכלב
הנאמר על הכובע ועל בעלי חיים :
והשם נאמר בהסבמה הוא שיתיה מ
מעמיר לשני עצמות או יותר ובשם ה
ההוא הודאה על כל אחר מאותם הע
העצמיות בעבור הענין אשר השתתפו
בו אותן העצמיות אשר אותו ענין מ
מעמיר כל עצמות מהם כשם החי ה
הנאמר על האדם והסוס והעקרב וחרג
כי ענין החיות אשר הוא ההזנה ובשר
גמצא לכל אחר מאלו המינים ומעמיר
ובן שם כל סוג נאמר על המינים אשר
תחתיו בהסבמה : ואולם השם המסומק
הוא השם אשר יאמר על שני עצמיות
או יותר בעבור דבר מה השתתפו בו
ואין הענין ההוא מעמיר

LOGICA RAB. SYM.

quædam dicuntur communia & singula-
ria: quædam accommodata & quædam
translaticia. Nomen absolute æquiucū
est quod dicitur de duabus substantijs, in-
ter quas nulla est participatio in re ipsa,
præter entitatem uniuersalem, quare com-
municare debeant in tali nomine: ut est no-
men ain, quod dicitur de sensu uisus & de
fonte aquarum. Sic nomē canis dicitur de
stella & de habentibus uitam.

Vniuoca.

Nomen uniuocationis est quod cōstituit
duplicem substātiā uel plures, de quibus
sigillatim nomen illud uerificatur, eo quod
entitas eius communis sit ijs essentijs quæ
per ipsam constituunt. Exemplū: nomen
istud animal dicitur de homine, de equo,
de scorpione, & de pisce; quia entitas ani-
malitatis quæ cōsistit in nutritibili carne, in-
uenitur in unaquaq; istarum specierum, &
constituit eas. Sic nomen cuiuslibet gene-
ris dicitur de speciebus quæ sunt sub ipso
per uniuocationem.

Analogā:

Cæterum nomen analogum,
est nomen quod dicitur de duabus uel
pluribus entitatibus, propter rem aliquam
in qua communicant, & tamen res illā

הגיון הר שמעון

מַעֲמִיד לְאִמְתָּת בַּל אַחַר מַחֵס : דַּמ
דַּמְיוֹן זֶה שֵׁם הָאָרֶם הַנֶּאֱמָר עַל רְאוּבֵן
הַמוֹזֵר וְעַל אִישׁ אַחֵר מִתּוֹ וְעַל צוּרֵת א
אָרֶם הַנֶּעֱשֶׂה מִן הַעֶץ הֵנִיחַ זֶה הַשֵּׁם ב
נֶאֱמָר עֲלֵיהֶם בַּעֲבוּר הַמִּשְׁתַּחֲוֶה בַּעֲנִינָא
אַחַר וְהוּא הַמוֹנֵת הָאָרֶם וְהָאָרוּ וְאִין ה
הַתְּמוּנָה וְהַתָּאֵר מַעֲמִיד לְאִמְתָּת הָאָרֶם
יִרְמָה הַשֵּׁם הַנֶּאֱמָר בַּהֶסְכְּמָה שֶׁהוּא ב
בַּעֲבוּר שְׂהוּת עֲנִיִּין מִחַ בְּשֵׁתֵי הַעֲצָמִיּוֹת
יַחַד נֶאֱמָר עֲלֵיהֶם אָרֶם וְהוּא יִרְמָה ה
הַשֵּׁם הַמִּשְׁוֹתֵת הַגְּמוּזֵר בַּעֲבוּר בִּי אִמ
אִמְתָּת זֶה הַעֲצָמוֹת זוֹלַת אִמְתָּת הָאָרֶם
הָאֲחֵר וּבַעֲבוּר זֶה נִקְרָא מִסוּמָס :
וְהַשֵּׁם הַנֶּאֱמָר בְּכֻלָּל וּבִיהוּר הַהוּא שִׁי
שׁוֹקְרָא מִיֵּן מִמִּינִים בְּשֵׁם סוּגוֹ כְּאֶמְרַנִּי
כּוֹכֵב הַנֶּאֱמָר עַל כּוֹכֵב מְבוֹכְבֵי הַש
הַשְּׂמִים בְּכֻלָּל וְהוּא שֵׁם נֶאֱמָר לְאַחַר מִן
כּוֹכְבֵי לְבַת וּבְשֵׁם הַשֵּׁשׂא בַּעֲרַבֵי הַנֶּאֱמָר
עַל כָּל מִינֵי הַעֲשָׂבִים וְעַל הַפְּרָח הַצְּחוּב
אֲשֶׁר יִצְבְּעוּ בּוֹ הַצּוֹבְעִים : הַשֵּׁם
הַמוֹשָׁאֵל

non concurrat ad ueram constitutionem
 unius illarum. Exemplum: Nomen homi-
 nis dicitur de Ruben cognito, et de uiro alio
 mortuo, & de figura hominis facta ex li-
 gno. Ecce nomen illud dicitur de istis pro-
 pter aliquid eis commune, quod tamen ali-
 ud est quam humanitas, scilicet propter
 figuram humanam & aspectum eius: quæ
 uidelicet figura & forma exterior non ue-
 re constituit hominem. Simile igitur erit
 nomē istud hac ratione nomini uniuoco:
 quia propter aliquid commune in duabus
 rebus repertum, dicitur homo æqualiter
 de eis. Assimilatur quoque nomini perfecte
 æquiuoco, propterea quod uere eius enti-
 tas non nisi de homine dici possit: et hac ra-
 tione uocatur quoque analogum.

Uniuersale
 & singu-
 lare.

Nomen illud dicitur uniuersale & singula-
 re, quod nominat speciem specierum per
 nomen generis sui: ut est stella, quæ dicitur
 de stellis firmamenti in uniuersali, dicitur
 & de uno ex septem planetis singulariter.

Sic nomen haschescha in Arabico di-
 citur de omnibus speciebus herbarum, &
 de germine flauo, quo pictores in pin-
 gendo utuntur.

Porro nomen

חזיון הר שמעון

חַמוּשָׁאֵל הוּא הַשֵּׁם הַמּוֹרָה עַל עֲצֻמוֹת
מִחַ בְּשׂוֹרֵשׁ הַנְּחָת הַלְּשׁוֹן וְהוּא קִים עַל
אוֹתוֹ הַעֲצֻמוֹת וְאַחַר בֶּן יִקְרָא בֶן עֲצֻמוֹת
אַחַר בְּקִצַּת הַעֲתִים וְלֹא יִהְיֶה קִים הַשֵּׁם
הַחַוּא תְּמִיר עַל אוֹתוֹ הַעֲצֻמוֹת הַשְּׂנִי ב
בְּמוֹ הָאֲרִיָּה הַקִּים עַל מִיֵּן מִמִּינֵי חֲחִי
וְנִמְעִים יִקְרָא בְּשֵׁם זֶה חַגְבוֹר מִן הָא
הָאֲרִים וְרִמְיוֹן זֶה קִרְאִים הַנְּרִיבִים וּבְמוֹ
אֵלוֹ הַשְּׂמִיּוֹת אֶצֶל הַמְּשׁוֹרְרִים הַרְבֵּה :
וּמִחַם הַשֵּׁם הַנְּעֻתָק הוּא שִׂיחִיָּה שֵׁם הַ
חֲנַחְתוֹ בְּשׂוֹרֵשׁ הַלְּשׁוֹן יוֹרָה עַל עֲנִיִּין מ
מִחַ וְאַחַר בֶּן גִּלְסָח בְּעֵבֹר רִמְיוֹן מִחַ ב
בֵּין שְׂנֵי הַעֲנִיִּינִים אוֹ מִבְּלַתִּי רִמְיוֹן יוֹר
יִרְבֵּב הַשֵּׁם הַחַוּא עֲלֵיהֶם יִחַר עַל אֲשֶׁר
נְעֻתָק מִמֶּנּוּ וְעַל אֲשֶׁר נְעֻתָק אֵלָיו בְּשֵׁם
חַתְּמָלָה אֲשֶׁר הוּא בְּשׂוֹרֵשׁ הַלְּשׁוֹן שֵׁם
חַבְקֻשָׁח וְאַחַר בֶּן נְעֻתָק אֵל עֲנִיִּין אַחַר
מִיּוֹרָה בְּצוֹרָה מִיּוֹחֲרָה וּבְמוֹ הַשֵּׁם הַע
הַעֲלִיָּה וְחִירִירָה וְחַעְמִירָה וְחַצְרוֹת וְח
וְחַמְשָׁקֵל וְחַחְמוֹר וְחַחְבֵּרֵל וְחַנֵּחַ וְחַנְרָאֵת
וְחַמַּה שְׂרוּמָה לְאֵלוֹ אֲשֶׁר כָּל אַחַר מִתֵּם
יוֹרָה

Nomen metaphoricū. metaphoricum, est quod aliquid significat ex primaria linguæ institutione, habens immutabilem significationem pro illa entitate: sed postea uocatur eo nomine & alia res, saltem pro aliquo tempore, & non semper applicatur pro illa secunda re: ut leo, pro genuino suo significato signat speciem quandam animalis, sed aliquando usurpatur & pro forti homine. Est simile huic: uocauit eos munificos. Huiusmodi nomina multa sunt apud poetas.

Nomen translaticium. Est & aliud nomen, nempe translaticium, quod scilicet ex sua institutione & linguæ radice significat aliquid: postea autem causa similitudinis accipitur secundario pro rebus: uel absque similitudine imponitur nomen ipsum pro eis simul, significans scilicet id à quo fit translatio, & id ad quod significatum transfertur: ut thephilla pro radicali significato est uocabulum petitionis: postea transfertur ad rem unam, significans scilicet quasi formam appropriatam.

Sic nomen ascensionis, descensionis, stationis, examinationis, ponderis, portionis, differentiae, quietis, uisionis, & quicquid his simile est; quodlibet inquam ipsorum

חגיון חר שמעון

יורה בשורש הנחת הלשון על ענין זל
זולת הענין אשר יורה עליו אצל חמ
המרקקים פי הם העתיקו אלו השמות
אל ענין אחר : הנח כלל אלו הש
השמות המופרשים ענייניהם בשער ה
הזה יח שמות והם : העצמות השם
הישר השם הנוטה הבלתי נוטה השם
הנגזר המשל הראשון הנסתרים בכנויים
השמות הנרדפים הנברלים השם חמ
המשותף במוחלט המאמר אשר חו
הורכב הרפבת הנאי ובאור השם חג
הנאמר בהסבמה השם המסופק השם
הנאמר בכלל וביחוד השם המושאל ה
השם הנעתק :

שער יד שם הרבוב מהסבמת

הקודמים מחבמי הא

האומרים הוא שם משותף יבול על ש
שלשה ענינים : הראשון הכח אשר בו
אחר האדם אשר בו ישביל המושכלים
וילמוד המלאכות ויפיר בין המגונה ות
והנאה ויקראו זה הענין גב כח המרבר :
והענין

LOGICA RAB. SYM.

significat ex prima institutione aliquid, ci-
tra id quod postea apud grammaticos si-
gnificare incepit, qui illa nomina transtu-
lerunt ad alias significandum res.

*Vocabula
huius capit.*

Porro summa nominum, quorum signi-
ficata in hoc cap. sunt explicata, 18. uideli-
cet, entitas, nomen rectum, nomen obli-
quum, non obliquum, nomen deriuatum,
exemplum primum, absentia cum affixis,
nomina synonima, distincta, nomen sim-
pliciter æquiuocum, oratio quæ est com-
posita compositione conditionis & com-
plexionis, nomē uniuoce dictum, nomen
analogum, nomen uniuersaliter & singula-
riter dictum, nomen metaphoricum, no-
men translaticium.

CAPVT XIII.

DE nomine locutionis dicunt antiqui
sapiētes quod sit uniuocum & com-
mune, habeatq; tria significata. Primo est
uirtus quædā siue uis in ipso homine, qua
pducit intellectiones & discit artes, atq; di-
scernit inter turpe & decorū, uocatq; istud
significatū etiā uis loquendi seu loquentis.

*Quid locu-
tio rationalis*

Significatum

הגיון חר שעמון

והעניין השני הוא המושבל עצמו אשר
בבר השבילו האדם ויקרא זה העניין ג
גב הרבור הפנימי ; והעניין השלישי
הוא המליצה בלשון מתיות העניין הב
הנרשם בנפש ויקרא עת העניין גב חר
הרבור החיצוני ובעבור שהייתה זאת ה
המלאכה אשר הניח ארסטוטלוס והש
והשלים הלקיה בשמנה ספרים ותתן ל
לבח המרבר דרבי במושבלות והוא חר
הרבור הפנימי עד שישמרוהו מן הט
הטעות ויריבוהו על היושר עד שיגיע
לו האמת בכל מה שבבח האדם שישוג
האמת לו בו ותתן זאת המלאכה גב ר
דרבים משותפים לכל הלשונות ויריבו
בתם הרבור החיצוני אל היושר וישמ
וישמרוהו מן הטעות עד שיהיה מה ש
שיליץ בו בלשון נאות למה שבנפש ו
ומשתוח לו עד שלא תוסיח המליצה
על העניין אשר בנפש ולא תחסר ממ
מטנו והיה בעבור אלו העניינים אשר
תועיל זאת המלאכה קראנוהו מלאכת
החיות

LOGICA RAB. SYM.

Significatum secundum est ipsamet intellectio, quam iam produxit homo ipse: & uocatur etiam ista res locutio interior.

Tertium significatum est explicatio ipsa quæ fit per linguam, quæ ab anima notari potest, & uocat tunc locutio exterior.

Et hinc est quod habemus artem quandam quam reliquit Aristoteles, perficiens seu absoluens partes eius octo libris, præscribens scilicet uirtuti rationali uias in intellectionibus, (quæ est locutio interior) quatenus custodiant eam ab errore, dirigantque eam ad id quod rectum est, ut sic apprehendat ueritatem, quantum homini possibile est assequi ueritatem.

Dat præterea ista ars modos communes ad omnes linguas, in quibus dirigant loquutionem exteriorem pro rectitudine, & caueant ab errore, interpretenturque lingua conuenientiori id quod est in anima: & planè adæquatio fiat inter exteriorem & interiorem linguam, ne scilicet interpretatio quæ fit per linguam, excedat id quod est in anima, aut deficiat ab eo.

Ob eas igitur res ad quas conducit hæc ars, uocamus eam artem

Logices

הציון הר שמעון

ההציון : ואמרו מדרגת מלאכת הח
ההציון מן השכל מדרגת מלאכת הר
הרקרוק מן הלשון : ושם המלאכה א
אצל הקורמים שם משותת יפילוהו על
כל הכמה עיונית ויפילוהו גב על המ
המעשים המלאכותיים ויקראו כל ה
הכמה מהכמת פלוסופיא מלאכה הע
העיונית ויקראו כל אחת מן הנגרות זה
והחצבות ומה שרומח להם מלאכה מ
מעשית : ושם הפלוסופיא שם משותת
פעמים יקראו בו מלאכת המופת ופ
ופעמים יקראו בו שאר החכמות ויפול
אצלם השם הזה על שתי החכמות ויקראו
אחת משתי החכמות פלוסופיא העיונית
והחכמה האחרת יקראוה פלוסופיא המ
המעשית ויקראו גב הפלוסופיא המעשית
האנושית ותקרא גב החכמה המרנית :
והפלוסופיא העיונית תחלק לג
חלקים הלימודית הטבעית האלהית :
אמנם חכמה הלימודית
לא תעיון בגשמים במה שהם עליו א
אבל

Logices. Dicunt etiam gradum artis Logice pertinere ad intellectum, gradum uero artis grammaticæ ad linguam. Cæterum nomen artis apud ueteres est nomen commune seu æquiuocum. Trahūt em̄ ipsum ad omnem sapientiam speculatiuam: applicant & ipsum ad opera artificialia, uocantes scilicet unamquancq; scientiam, quæ est de sapientia philosophiæ, artem speculatiuam. Vocāt quoq; omne artificium & sculpturā, & quicquid eis simile est, artem mechanicam seu practicam

Philosophia. Cæterum philosophiæ est nomen commune, quo aliquando significant artem demonstratiuam, aliquando alias scientias, ita quod apud eos hoc nomine significantur duæ sapientiæ seu artes: Vnam ex his duabus uocant philosophiam speculatiuam, aliam uero uocāt philosophiam practicam seu operatiuam. Vocāt etiam hoc modo practicam illam artem, humanam, & item sapientiam ciuilem.

Philosophia speculatiua Philosophia speculatiua illa diuiditur in tres partes, uidelicet doctrinalem, naturalem, & diuinam. Porro sapientia doctrinalis nō considerat corpora in se ipsis, sed con

הציון חר שמעון

אבל העיון בעניינים משוללים מהו
מחומריהם ואם היו אותם העניינים ב
בלתי נמצאים בא בחומריהם וחלקי ה
החבמה אשר הם שרשים הם ר נחם
חכמת המספר חכמת השיעור חכמת ה
הכוכבים חכמת חבור הנגזים והיא ה
חמוסין ; ויקראו אלה החלקים חכ
חכמת ההרגלות ; וחכמת הטבעית
העיון בגשמים הנמצאים בטבע לא ב
ברצון האדם במיני המקורים והמחצבים
ומיני הצמחים ומיני בה הנח החכמת
הטבעית העיון בכל אלו ובכל מה ש
שימצא בהם ול במקריהם כלם וס
וסגולותיהם וסבתם וכל מה שימצאו בו
בזמן והמקום והתנועה ; והחכמת ה
האלהות תחלק לשני חלקים האחד מ
מהם העניין בכל נמצא שאינו גשם ו
ולא בה בגשם וחוא הרבוי במה שנ
שנסתלק באלהים ובמלאכים גב לפי ד
דעתם כי הם לא יסברו שהמלאכים ג
גשמים אבל יקראו אותם השכלים ה
הנמרדים

LOGICA RAB. SYM.

sed cōtemplatur entitates abstractas à materijs ipsorum, tam & si entitates illæ non inueniantur nisi in materijs suis.

*Partes mat
ematicæ.*

Partes uero sapientiæ, quam radices uocant, sunt quatuor: uidelicet ars de numero, ars mensurationis, astronomia, ars proportionis tonorum, quæ est Musica. Vocant præterea istas partes, sapientiam exercitatam.

Physica.

Sapientia naturalis considerat corpora rerum quantum ad naturam, non autem quantum ad uoluntatem hominis, ut sunt species fontium, & mineralium, & species uegetabilium, atque habentium uitam.

Omnia ista considerat sapientia naturalis, & quicquid in eis inuenitur, hoc est, omnia eorum accidentia, & proprietates, & causas, locum, tempus, & motum, quæ in eis reperiuntur.

*Metaphysi
ca.*

Sapientia uero diuinitatis diuiditur in duas partes: una earum est entitas cuiusque rei quæ non est corporalis, nec est potentia seu uis corporis: ut est ratio, pro quanto abstrahitur à deo & ab angelis, etiam iuxta illorum opinionem, cum ipsi non sint istius opinionis quod angeli sint corporei, sed uocant eos intelligentias.

h separatas.

חגיון הר שמעון

הַנְּבָרִים יִרְצוּ בֹזֵה שֶׁהֵם נְבָרִים מִן ח
הַחֹמֶר : וְהַחֶלֶק הַשֵּׁנִי מִן הַחֲבִמָּה ה
הָאֵל הֵיחַ תְּעִיין בְּסִבּוֹת הַרְחוּקִים מֵאֵר ו
נְבֵל מִזֶּה שִׁיבְלָלוּ עֲלֵיו שְׂאֵר הַחֲבִמָּה ה
הָאֲתֵרוֹנוֹת וַיִּקְרָא גַב הַחֲבִמָּה הָאֵל הֵיחַ ו
זִמָּה שְׂאֵחֵר הַטֶּבַע : הֵנָּה בַל אֱלוֹ ה
הַחֲבִמּוֹת הַרְאִשׁוֹנוֹת : וְאוֹלָם מְלֹאכֶת
הַחֲגִיוֹן אֵינָה אֲצִלָּם מִכָּלֵל הַחֲבִמּוֹת אֲבָל
הֵיא בְּלִי לְחֲבִמָּה אֲמֵרוֹ שְׂלֵא יִבְשֶׁר ל
לְלִמּוֹד אִו לְלִמּוֹד עַל סֵדֶר כֵּאֵ בְּמִלְאכֶת
הַחֲגִיוֹן בִּי הוּא בְּלִי לְרִבּוֹר וְלֹא מִן הַר
הַרְבּוֹר : וְאוֹלָם הַחֲבִמָּה הַמְרִינִית הֵנָּה
תְּחֶלֶק לָרֵ חֲלָקִים הַרְאִשׁוֹן הַנְּהַגַת הָאָרֶם
בְּנַפְשׁוֹ וְהַשֵּׁנִי הַנְּהַגַת חֲבִית וְהַשְּׁלִישִׁי ה
הַנְּהַגַת הַמְרִינָה וְהַרְבִּיעִי הַנְּהַגַת אֵת ה
הַאֻמָּה הַגְּדוֹלָה אִו אֵת הַאֻמּוֹת :
אֲמֵנִם הַנְּהַגַת הָאָרֶם בְּנַפְשׁוֹ הוּא שְׂיֻקְנָה
אוֹתָם הַמְדוֹת הַנְּבָרִים וַיִּסִּיר מִפְּנֵה ה
הַמְדוֹת הַפְּחָתוֹת אִם הֵיוּ כְּבֵר הַגִּיעוּ :
הַמְדוֹת הֵם הַתְּבוֹנוֹת הַנְּעִשִׁית וַי
אֲשֶׁר יִגִּיעוּ בְּנַפְשׁ עַר אֲשֶׁר יִגִּיעוּ לְקַנְיָן
וַיִּסְדֶּר

separatas, per quod uolunt q̄ sint separati
 à materia. Pars secunda sapientiæ diui/
 uæ, illa considerat causas ualde remotas, &
 quicquid cōprehendit per residuas & no/
 uissimas sapientiās, id inq̄ uocatur etiam
 hoc modo sapientiā diuina, & id quod est
 post naturam. Ecce omnes istæ sunt artes
 primæ. Verum ars Logices non ponitur
 cum eis, seu inuenitur in summa scientia/
 rum, quia ipsa est instrumentum ad sapien/
 tiam. Vnde dicunt, q̄ nullus recte studet
 uel docet, nisi præmittat artem Logicæ,
 quia ipsa est instrumētum ad locutionem
 seu rationabilem artem, & non est de locu/
 tione ipsa. At sapientiā seu ars ciuiliſ
 diuiditur in quatuor partes. Prima est de
 regimine hominis pro anima sua: secunda
 est de regimine domus: tertiā de regimine
 prouinciæ: & quarta de regimine populi
 magni uel populorum. Porrò regimen
 hominis pro anima sua, est qd' possideat
 uirtutes nobiles, & euacuet à se mores seu
 habitus uiciosos, si iam pmisit eis aditum.

Sunt autem uirtutes, disposi/
 tiones quædam practicæ animam ad eun/
 tes, donec tandem in habitum tranſeant,

h 2 & eli

*Logica est
 instrumētū.*

Ethica.

*Habitus mo/
 rales.*

הגיון הר שמעון

וַיִּסְרְרוּ מַחֲסֵי הַפְּעוּלוֹת וְהַפְּלֹסוּפִים י
יִתְאָרוּ הַמִּדּוֹת בַּמַּעֲלוֹת וַיִּקְרְאוּ הַמִּדּוֹת
הַחֲשׂוֹבוֹת מַעֲלוֹת הַמִּדּוֹת וַיִּקְרְאוּ הַמִּדּוֹת
הַמִּדּוֹת הַמְּגוֹנּוֹת פְּהֵתוֹת : וְהַמִּדּוֹת
הַכְּבוֹד מִן הַמִּדּוֹת הַחֲשׂוֹבוֹת טוֹבוֹת ו
וְהַפְּעוּלוֹת הַכְּבוֹד מִן הַמִּדּוֹת הַפְּהֵתוֹת
וַיִּקְרְאוּ הַרְעוֹת : וְכֵן יִתְאָרוּ הַרְבוּר גַּב
וְהוּא צִיּוֹר הַמוֹשְׁבָלוֹת בַּמַּעֲלוֹת וְהַפ
וְהַפְּהֵתוֹת נֹאמַר מַעֲלוֹת רְבִירוֹת פֶּה
פְּהֵתוֹת רְבִירוֹת : וְלִפְלוֹסוֹפִיא סְפָרִים
רְבִים בַּמִּדּוֹת וְכֹל הַנְּהַגָה יִנְחִיג בּוֹ אֲדָם
זוֹלָתוֹ יִקְרָא אוֹתָם חֵק : וְאוֹלָם הַנְּהַגָת
הַבַּיִת הוּא שִׁירָע אֵיךְ יַעֲזֹרוּ בְּנֵי הַבַּיִת
קִצְתָם וּמֵה שִׁיסְתַּפְּקוּ בּוֹ עַד שִׁיתְּבַשֵּׁר
תִּקּוֹן עֲנִינִים לְפִי הַיּוֹבֵלֶת לְפִי אוֹתָם ע
עֲנִינִים הַרְאוּנוֹם בְּזִמְנֵי הַחַזָּא וּבְמִקּוֹם
הַחַזָּא : וְאוֹלָם הַנְּהַגָת הַמְּרִינָה הַנֶּה ה
הִיא חֲבִיבָה תִּקְנָה בְּעֲלִיּוֹ יִרְיַעַת הַחֲצֵלְחָה
הָאֲמִיתִית וְתִרְאָה לְחֵם הַחֲפִשְׁטוֹת ב
בְּהַגְעָתָהּ וִירְיַעַת הַרְעָה בְּשִׁמְרָה מִמֶּנֶּה
וְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִדְּמִיתָם בְּעִזְבַת הַחֲצֵלְחָה ה
הַמְּרוּמָה

& eliciantur ab eis operationes. Et quidem philosophi denominant uirtutes cum dignitate: uocant enim habitus rationales, nobiles uirtutes, & ediuerso deformes mores uocant ignobiles & contemptibiles. Mores qui proueniunt ex uirtutibus rationalibus bonos uocant, opera autem quæ ex uilibus proficiscuntur moribus, mala uocant. Porro locutionem sic denominant, quod sit actualis imaginatio intellectuum excellentium seu nobilium & uilium.

Monastica. Præterea apud philosophos multi sunt libri morales. Regimen itaque illud quo homo regit seipsum, uocant ipsi constitutionem. At regimen domus, est quod ipse homo sciat, quomodo filij familias iuuent ad quædam, & in quanto contentari possint, donec recta adaptatio fiat rerum, non tam iuxta possibilitatem, quàm iuxta rerum ipsarum exigentiam in tempore illo & loco.

Politica. Proinde regimen ciuile est sapientia quæ facit possidere habentes se cognitionem ueræ felicitatis, ostendensque eis imminentem incurSIONem & noticiam, quæ hæc ipsa præcaueri possit, administrans constitutiones, si quando amittatur felicitas

חֲצִיזוֹן הַר שְׁמִיעוֹן

הַמְרוֹמָה עַד שְׁלֹא יִתְּאוּ אֹתָהּ וְלֹא יִתְּ
יִתְּנוּ בָּהּ וַיִּתְּבָאוּ לָהֶם הַרְעָה הַמְרוֹמָה
עַד שְׁלֹא יִבְאֵב בָּהּ וְלֹא יַעֲזוּבוּ אֹתָהּ ;
וּבֶן דְּרָפִי יוֹשֵׁר יִסְוֶר בְּהֶם סִדוּר נֶאֱחָס
קְבוּצֵיהֶם ; וּבֶן הַנְּמִי הָאוֹמוֹת הַשֵּׁ
הַשְּׁלֵמוֹת יִנְהוּ הַהֲנַחְגוֹת דְּרָכִים לְפִי שֵׁ
שְׁלֵמוֹת כֹּל אִישׁ מֵהֶם יִנְהַגוּ בַּה עֲבָדֵיהֶם
הַסְּרוּס לְמִשְׁמַעְתֶּם וַיִּסְרְאוּ גִּמּוּסִים וְהַ
נְהִיזוּ הָאוֹמוֹה מִתְּנַהְגוֹת בְּאוֹתָם הַב
הַגִּמּוּסִים וְלְפִילוֹסוֹפִיָא בְּכֹל אֱלֹהֵי הַר
הַדְּבָרִים סְפָרִים רַבִּים כְּבֹר יִצְאוּ אֶל ל
לְשׁוֹן הָעָרֵב וְאוֹלֵי אֲשֶׁר לֹא יִצְאוּ יוֹתֵר ו
וְחִנָּה לֹא הוֹעֲרֵכְנוּ בְּאֵלֹהֵי הַזְּמַנִּים אֶל כֹּל
זֶה אֵל הַהֲקִים הַרְחֹת וְהַגִּמּוּסִים וְהַנְּהַחְגוֹת
הָאֲנָשִׁים הוּא בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים ; וְכֹל
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הִתְּבָאוּ עֵינֵינֶם בְּנֶחַשׁ
הַשְּׁעִר הֵם אֵלֶּה שְׁמוֹת הַכַּח הַמְּרַבֵּר הַ
הַרְבּוֹר הַפְּנִימִי הַרְבּוֹר הַחֲצוּצֵי מְלֹאכֶת
הַחֲצִיזוֹן הַמְּלֹאכֶת הַעִיּוֹנִיּוֹת הַמְּלֹאכֶת
הַמְּעֻשִׂיּוֹת הַפְּלוֹסוֹפִיָא הָאֲנוּשִׁית תַּח
הַחֲבֵמוֹת הַמְּדִינִיּוֹת הַחֲבֵמוֹת הַלִּימוֹרִיּוֹת
הַחֲבֵמוֹת

expectata, & aliquandiu ea frui & commodum ex ea habere non possint. Explicatur denique eis cognitio sperandæ felicitatis, ne aut doleant de ea, aut omnino deserant eam. Sic igitur in uis rectitudinis fit congruus ordo pro collectionibus hominum. Nam sapientes nationum quæ pacifice uiuunt, constituunt regimina diuersorum graduum, idque iuxta perfectionem singulorum, & per ea dirigunt seruos suos, auditui eorum obtemperantes: & uocant ea statuta. Sunt & nationes quæ his reguntur statutis. Verum in philosophia de his rebus iam multi uenerunt libri in linguam elegantem. Et si in tanta copia non prodissent, adhuc istis temporibus non indignissemus illis statutis, constitutionibus, legibus, & consuetudinibus humanis, quum nos tenerent res diuinæ.

*Vocabula
huius capit.*

Porro rerum quarum explicatae sunt rationes in hoc capite, hæc sunt nomina: Vis rationalis, loquutio interior, loquutio exterior, ars logica, artes speculatiuæ, artes practicae, philosophia humana, sapientia ciuili seu politica, sapientia doctrinalis,

h 4 sapientia

חגיון הר שעמון

החכמות השמושיות ההכמה הטבעית
ההכמה האלהית מה שאחר הטבע ה
המדות המעלות המדות הפהתיות ה
המדות הרבריות הטובות והרעות ה
החקים והנימוסים :

ובל שערי זה המאמר יר שערים וכל ה
השמות אשר יכללו אותם השערים מ
מאח ושבעים והמשה שמות וכל אלו
השמות הכוללים כל השמות הנופלים
במלאכת החגיון ובהם גב קצת השמות
המוסכמים עליהם בהכמה הטבעית ו
ההכמה אלהית והכמה המדינית זה מה
שראיתי לזכרו : ואולי יאות אל ה
הכוונה אם ירצה האלהים :

בשם החבור ברצון השם ית' ועזרתו
והעתיקו אל לשון עברי מלשון
הגרי רבינו משה בן החכם
הפלסות ר' שמואל
בן תבן ספררי
זכרונו לבר :

L O G I C A R A B. S Y M.

sapientia administratiua siue ars admini-
 culatiua, sapientia naturalis, sapientia diui-
 na, quod sequitur naturam, mores seu uir-
 tutes eminentes, mores infimi seu reiecti,
 uirtutes rationales bonæ, & mores mali:
 constitutiones & leges seu statuta.

In summa, omnia capita huius tracta-
 tus, sunt quatuordecim capita. Nomina ue-
 ro quæ continentur in his capitibus, sunt
 centum septuaginta & quinque nomina. Et
 omnia ista sunt nomina cõmunia. Omniũ
 istorum nominum usus habetur in arte lo-
 gica: quibus nonnulla nomina adiuncta
 sunt de scientia naturali, de scientia diuina,
 & scientia ciuili. Hæc uisa sunt digna
 hic memoranda: & forte, si dijs placet, non
 admodum à scopo absunt.

Finit æditio ista cum uoluntate dei bene-
 dicti atq; auxilio suo, quã in linguam
 Hebraicam transtulit de lingua
 Hagarena magister noster
 Mosche, filius sapien-
 tis Philosophi
 Schmuelis

filij Thubonis Hispani, bonæ memoriæ.

חזיון חל שמעון

ברוך הנותן ליעת פה ולאין אונים עץ

עצמה ירבה :

אני הסופר יחשיע

בר אפרים שליט

המבונה חושיל

מ'קראקא :

LOGICA RAB. SYM.

Benedictus qui dat lassō uirtutem, & cui
non sunt uires, robur multiplicat.

Ego scriptor Ieho/
sias filius Ephraim,
qui uiuat in longi/
tudinem bonorum
dierum, cognomi/
natus Holschil, de
Cracouia.

BASILEAE APVD IO. FROB.
ANNO M. D. XXVII.

THE HISTORY OF THE
ARTS AND MYSTERIES OF THE
MAGIC AND ENCHANTMENT

